

MB 32.431

NEVESSETEK HONVÉDEK!

NEVESSETEK HONVÉDEK!

VÍG ADOMÁK A BÉKÉS ÉS HÁBORÚS
KATONAÉLETBŐL

ÍRTA:
VÍG MIHÁLY

MÁSODIK KIADÁS

1943

SZERZŐ KIADÁSA

Engedélyezve
a m. kir. honv. vezérkar főnöke
62.480. eln. 6. vkf. oszt. 1943. sz. alatt

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
Nemzeti Széchenyi Könyvtára

Leletéri száma: 11243

E L Ő S Z Ó

Igen, nevessetek honvédek! Mert csak addig nem borul fel lelketek egyensúlya, míg nevetni tudtok!

Isten a világot úgy teremtette, hogy a záporra, a viharra a szivárvány és a ragyogó napfény következzen. A zimankós, fagyos telet a tavasz és a meleg nyár kövesse. A rútság mellett szépség legyen és a gonoszság megférjen a jószág árnyékában.

Így tart Isten bölcs egyensúlyt, így ad értelmet és mértéket az ellentéteknek.

Hol csak rideg komolyság van, az csakhamar magábazárkózott komorsággá; hol csak féktelen jókedv van, az csakhamar felületességgé és felelőtlenséggé fajulhat!

Tartsatok ti is bölcs egyensúlyt a lelketekben. A komoly kötelességtudástok mellett, tudjatok jókedvűek is lenni. Tudjatok jóízűen kacagni! Tudjátok megkacagtatni a csüggedni kész bajtársakat!

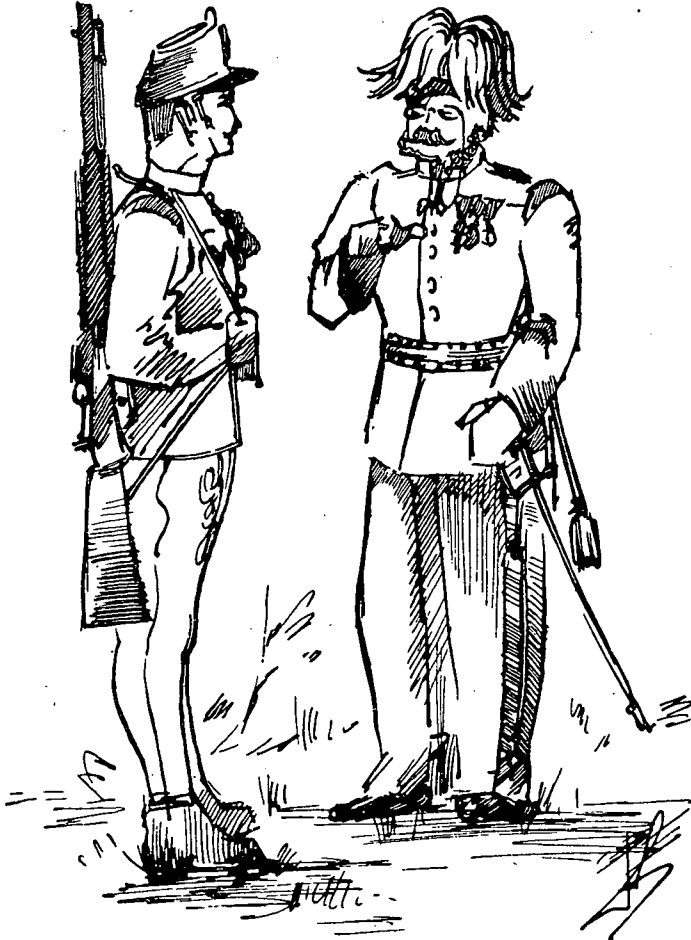
Boldog lennék, ha adomáimat legalább megmosolyognátok.

1942. augusztus hó.

A s z e r z ő.

Régen volt az, még az első világháború előtti boldog békeévekben, amikor a magyar fiúkat a közös hadseregben német szóra fogták. Sok mindent kellett az újoncnak németül megtanulnia. Többek közt összes elől-

„Zájne kingilingi...”

járóinak nevét, rangját és rendfokozatát is. Nem volt ám az könnyű dolog, mert a magasrangú katonáknak olyan cifra, olyan hosszú neve és rangja volt, hogy egyik-másikéből még egy miatyánkra való is tellett volna.

Ha nehezen is, de megtanulták. Sokszor csak a maguk módja szerint. Például még ez a nehéz név és rang sem tudott rajtuk kifogni:

„Seine kaiser- und königliche Excellenz Erzherzog Albrecht.“ (Ő császári és királyi Nagyméltósága Albrecht főherceg.)

Az egyik 82. székely gyalogezredbeli újonc Bécsben, a Rossauer-kaszárnyában bebizonyította, hogy hibátlanul és szemrebbenés nélkül kivágja ezt a szép, hosszú nevet, még magának a tulajdonosának is.

Ugyanis, amikor Albrecht főherceg a 82. gyalogezredet megszemlélvén, a mi derék újoncunkat megkérdezte, tudja-e az ő nevét, az büszkén és harsány hangon kivágta:

„Zájne kingilingi express, erszter Zug* halbbrechtes!“
(Erster Zug halbbrechts = első szakasz féljobbra.)

2

Sok tanulni valót adott még az a sok „forsriftos“ (előíráso) jelentkezés is, amit mindenkitől megköveteltek.

Például milyen nehéz volt azt az újoncnak elmondani: „Herr Hauptmann, ich melde gehorzámszt mein Einrücken vom Urlaub.“ (Százados úr, alázatosan jelentem, hogy szabadságról bevonultam.)

De a székely góbé ezt is megtanulta és a rapporton (kihallgatáson) keményen jelentette:

---

* Ejtseed : cüg.

„Herr Hoptmann, ik méldi gehorzám urlábról hengerültem.”

3

Mi tagadás, nehezen tanult meg a székely baka németül, ahogy ők mondták: „bikfanyelven”. De ha egy pár szó gyökeret vert a gömbölyű, kemény kobakjukban, akkor bizony ügyesen és lépten-nyomon alkalmazták a német tudományukat.

Történt egyszer 1915 telén, amikor az egész 82. székely gyalogezred védőállásait építgette, hogy a századhoz az ezredsegédtiszt, Scherhauser főhadnagy, egy munkásszázadot küldött ki. Ennek a munkásszázadnak egy Karavelli nevezetű főhadnagy volt a parancsnoka. Miután a munkásszázadot fogadtam, parancsnokának a végzendő munkára vonatkozólag mindent elmondtam, visszamentem a fedezékembe levelet írni.

Javában írom levelem, amikor meghallom, hogy az én derék telefonistám (távbeszélő) a Herr Korporál (tizedes úr) Domokos Mózsai, a szomszéd fedezékből emígyen telefonoz:

„Halló, regimentszkomandó (ezredparancsnokság)! A Kalarábi főhadnagy úr azt kérdezi a Schwehrhaubit* (Schwerhaubit=nehéz mozsár) főhadnagy úrtól, hogy a százada, meg a tisztjei hol kapnak ebédet?”

4

A székely góbé a megtanult német szakkifejezéseket nemcsak szigorúan vett szolgálati ügyekre, hanem más vonatkozásban is tudta használni. Sőt még csúfolódni is tudott velük.

A púposokra azt mondta, hogy „tornisztert” (hát-

---

* Ejtseed: sveerhaubic.

bőröndöt) hordanak, a ferdejárásúakra azt mondták, hogy Ziehungban* (húzódásban) járnak. Aki buta volt, arra azt mondták, hogy olyan buta, mint a fährkanonir (hajtótűzér).

Régi békevilágban a 82-esek a bécsi Rossauer-kaszárnyában szolgáltak. Annak a nagykapuja alá nap mint nap felvonult a laktanyaőrség. Az meg este 9 óra után egy kapuőrt állított a bezárt kapu mögé. Érdekes, hogy a kapuőr mindenkit beengedett, csak éppen a helyőrségügyeletes, ahogy akkor hívták, a garnizonsz-inspekciós tisztet nem. Azt bizony előírásosan leállította. Jelszóval, jelhanggal eligazította és csak aztán engedte be.

Mindezt valószínűleg csak azért, hogy az ügyeletes tiszt lássa, hogy nem alszik az őrség és a kapuőr tudja kötelességét.

Történt egyszer, hogy Herr Major (őrnagy úr) St..... el volt szolgálatban, kit a góbé bakák ferde járása miatt a hátamögött „Ziehungnak” csúfoltak. Jól tudta ezt az öreg. De mert jóindulatú, okos ember volt, nem vett róla tudomást, sőt magában néha el is mosolyodott, ha hátamögött meghallotta, hogy a Herr Major „Ziehungról” beszélnek a bakagyerekek.

Herr Major St.... el aznap, hogy szolgálatban volt, a híres Ráthaus Kellerben (a bécsi városháza pincevendéglőjében) vacsorázott. A jó vacsora után borozgatót s éjfélig otffelejtette magát. Csak akkor jutott eszébe, hogy szolgálatban van és a Rossauer**-kaszárnyát is meg kellene vizsgálnia.

Odaérkezve, a kaszárnya nagy kapuját megkocogtatta. A kapuőr kinéz a kémlelőlyukon és a csákós,

---

* Ejszed : ciungban.

** „ rosszauer.

szolgálatijelvényes tisztet meglátva, odakiállt: „Halt!
Wer da?“ (Állj! Ki vagy?)

St.....el őrnagy feleli: „Garnizonszinspekciós!”

A kapus válaszol: „Mi a Feldruf?!” (Mi a jelszó?)

St.....el őrnagy úr mondaná, mondaná, de nem jut

„Gewehr herauusz!”

eszébe. Töri a fejét erőlködve, de hiába, az a fránya
Feldruf csak nem jut az eszébe!

Elönti a harag és lármázni kezd:

„Hát nem ismeresz?!”

„Nem én! Mi a Feldruf?!“ — replikáz konokul a kapuőr.

Pár kínos perc után St... el őrnagy úr megtalálja a megoldást. Szinte felnevetve mondja:

„Én vagyok a Major Ziehung, te számár!”

„A mán más!” — mondja a bakagyerek és nagy igyekezettel nyitja a kaput, közben elbődül:

„Gewehr herauausz!!” (Fegyveeerbel!)

5

Volt egy szakaszvezetőm, világlátott székely szőnyeges. Beszélt az vagy tíz nyelven is, de csak olyan góbémódra. Azonban nagyon szerette fitogtatni tudományát.

Amikor géppuskásnak kezdtük átképezni és az első oktatás után elismételtettük vele a géppuska leírását a német szakkifejezésekkel, így kezdte a feleletet:

„Ez a siebenzwölf* (7/12) mintájú masingéver, szisztém (rendszerű) Svarcloze, Fekete Lajos.”

A feltaláló Schwarzlose mérnök nevét is nagy hengeve és feleslegesen lefordította Fekete Lajosra.

A „Füllochschaube samt Kette” (töltőlyukcsavar a lánccal) elnevezést pedig így mondta: „Ez itt a Fülöpósróf zámj kettő.”

Srófos^o volt az esze, az bizonyos!

6

Igaz ami igaz: a magyar ember nehezen tanul meg németül, de a német ember még nehezebben magyarul.

1919-ben, amikor a magyar nemzeti hadsereget szerveztünk, sok magyarhonos németajkú, de magyarul érző tiszt és tiszthelyettes állt be miközénk.

---

* Ejszed: zibencvölf.

Ezek bizony csak törték a mi zengzetes anyanyelvünket.

Abban az időben az egyik dunántúli gyalogezred dobosa az egyik magas előljárónak a fogadásakor így vezényelte a fővetést:

„Még ety kitsit palra néssz!”

„Szcene palra néssz!”

De, mert a zenészek nem nagyon vetették balra a fejüket, megtoldotta:

„Még ety kitsit palra néssz!”

7

Az egyik ilyen németajkú, mindig haragos, mindig mérges zászlóaljparancsnok egy szombat délután végig haladt a laktanyaudvaron. Bosszankodott, hogy a legénység a laktanyaudvar seprése közben port ver.

Az egyik seprő ember mellett elhaladva, nagy mérgeben a következő nyelvbötlést követte el:

„Seperj baka, seperj, buta pofámba a por! Nem látolsz, hogy jövök neked felém?!“

8

Ugyanez a mérges zászlóaljparancsnok az egyik harcgyakorlatot következőképpen beszélte meg:

„Hatnay úr, mit kacagány?!“

„Ez nem volt meg egy rendes tyakorlat. Ez volt egy zavar-zür!

Először bent vagy erdőben. Onnan menni a pokorba, onnan menni a kukoricacicába. Onnan kijössz, csinálsz hosszú ugarsz, aztán csinálsz kicsi ugarsz, aztán csak ugorka, ugorka!

Aztán csúszkálsz hasamon. Aztán jön meg a roham. Jobbkezedbe gránát, balkezedbe fokok! Hajrá! Hajrá! Csip csap, csappantyú, nyisz-nyasz, nyaszantyú! És megvan a roham!

Hatnagy úr, mit kacagány?

Feleségre fogom vonni és befogom titeket du tyizni!

Az urak kacarugnak? Ez meg van egy nagy disznóság! Abtretien!" (Lelépni!)

Ennek az adomának a hitelességeért nem vállalok felelősséget, mert egy nagyon jókedvű, mindig tréfacsináló bajtársamtól hallottam. Méghozzá mulatozás közben, jóval éjfél után!

9

A német ember a magyar nyelvvel és amint már hallottuk, a magyar ember a német nyelvvel küszködött. De ebben a magyar ember nem állott egyedül. Ugyanis a volt Osztrák-Magyar Monarchia közös hadseregében a szolgálati nyelv a német volt és azzal a nagy monarchia tarka-barka nációinak majd minden fia kénytelen volt birokra kelni.

E birkózásban a magyarok mellett a jó öreg krovót (horvát) grénzlerek (határőrök) is jeleskedtek.

Hogy mennyi bajt okozott nekik a német hivatalos nyelv, azt élénken példázza a következő eset:

Az 1860-as években még fennállott bazini határőr-századnál történt egyszer, hogy az öreg Duna egy hul-

lát vetett partra. Az arra haladt portyázó járőr bement a századparancsnokához és szabályosan jelentette neki a nagy eseményt.

Pávelics Dusán százados úr rendelkezett: „Mánipulánt (századirnok és egyben számvivő őrmester), kimegyünk a jegyzőkönyvet felvenni! Nyergeltesse fel a lovam. Egy asztalt és négy széket rakasson szekérré!

Jó félóra múlva elindult a Duna felé a nagyszámú bizottság.

Koszánics Brankó zászlós úr, a századkürtös és a portyázó járőr is velünk jön!"

Jó félóra múlva elindult a Duna felé a nagyszámú bizottság.

Pávelics Dusán százados úr lóháton. Utána Koszánics Brankó zászlós úr vezénylete alatt a manipuláns és a portyázó járőr.

Tisztes távolságra követte őket egy parasztszekér a felrakott asztallal és székekkel.

A hullához érve, Pávelics Dusán százados úr leszállt a lóról. Odament a hullához és hangosan megjegyezte: „Na, itt van a mi első hullánk!”

Aztán rendelkezett. Rendelkezése folytán az asztalt a hulla mögé állították. A négy széket úgy helyezték el az asztal egyik hosszú oldalán, hogy a rajtuk ülők a hullát mind láthassák. Pávelics Dusán százados úr az asztalhoz ült. Magától jobbra Koszánics Brankó zászlós urat, magától balra — egy üres szék közbeiktatásával — a manipulánst parancsolta. Mögöttük állt vagy tíz lépésre a portyázó járőr és amögött a századkürtös a százados úr lovával.

Miután így elhelyezkedtek és Pávelics Dusán százados úr a felállítással meg volt elégedve, megkezdődött a jegyzőkönyv felvétele.

Pávelics Dusán százados úr, miután ünnepélyesen szivarra gyújtott s miután az első mély szippantást hatalmas mellkasából az ég felé kifujta és népét fölényesen végigmérte, roppant fontoskodással megszólalt:

„Manipuláns, van papírja, van tolla és tintája?”

„Igenis, százados úr” — válaszolta a manipuláns.

„Tehát diktálhatom a jegyzőkönyvet?” — kérdezte azután a százados úr.

„Igenis, százados úr” — válaszolta ismét a manipuláns.

Németül kezdte diktálni:

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM	
Néprajzi Tanszék Könyvtára	
Leltári szám: 11243	1

„Tehát írja: Miután a Duna egy hullát...”

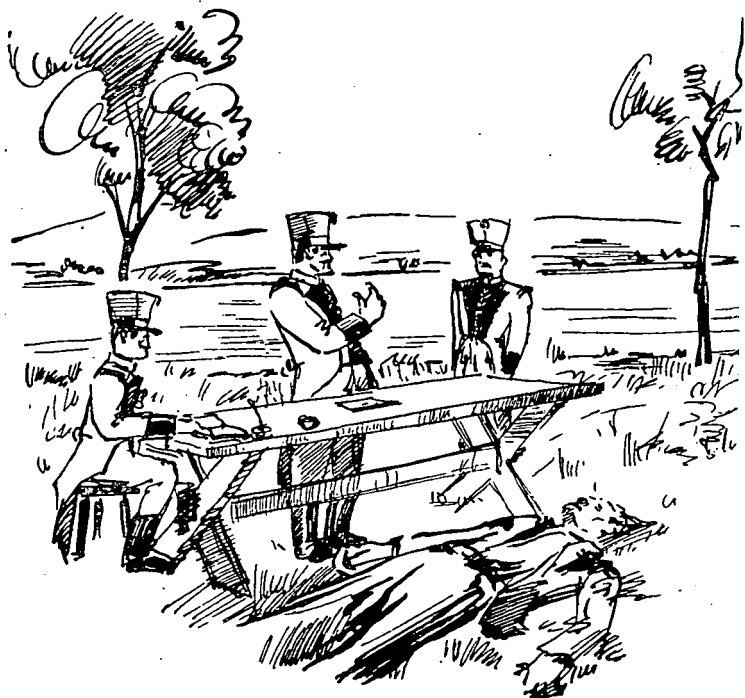
A manipuláns visszaolvasta: „Miután a Duna egy hullát...”

„Várjon! Nem jó! Tépje el!” Mondta a százados úr.

„Írja: Miután egy hullát a Duna...”

A manipuláns ismételte:

„Miután egy hullát a Duna...”

„Ne nevéssen! Hanem dobassa vissza a Dunába azt a ronda hullát!”

„Várjon! Nem jó! Tépje el!” — indulatoskodott a százados úr.

„Írja: A Duna miután egy hullát...”

A manipuláns most már kelletlenül morogta:

„A Duna miután egy hullát...”

„Várjon! Ez se jó! Tépje el!” — kiabálta mérgesen a százados úr.

Koszánics Brankó zászlós úr elnevette magát. Más se kellett Pávelics Dusán százados úrnak! Kirugta a széket maga alól és magánkívül ordította:

„Mit nevet a zászlós úr?! Ne nevéssen! Hanem do-bassa vissza a Dunába azt a ronda hullát! Hadd vegye fel a jegyzőkönyvet az orsovai századparancsnok.

Rémregényt még eddig nem írtam, ezután sem fogok írni szolgálati nyelven!”

Azzal lóraült és a ló vékonyába vágva sarkantyú-ját, hazanyargalt.

Koszánics Brankó zászlós úr hosszasan utánanézett majd a fejét megcsóválva, csendesen megjegyezte:

„Szegény százados úr! Pedig milyen jól tud németül káromkodni!”

10

Ha már a jó öreg Grénzlereknél (határőröknél) tartunk, akkor méltánytalanság lenne nem megemlíteni, hogy hiányos német tudományuk ellenére is, kiváló katonák voltak. Kötelességtudásuk felért annak a bizonyos római őrszemnek a kötelességtudásával, ki Pompejus pusztulásakor őrhelyén kitartva, a Vezuv forró lává-jába fulladt.

Egyszer Pávelics Dusán százados úr egyenesen a hadügyminisztériumtól kapott részletes parancsot arra, hogy a Titel környékén garázdálkodó duna-tiszai kaló-zokat megzabolázza.

Miután a parancsot jó egy párszor elolvasta és ma-gában is jól megrágta, magához rendelte Koszánics Brankó zászlós urat és kiadta neki a parancsot:

„Koszánics Brankó fiam! Fúvass sorakozót. Ha a század együtt áll, akkor menj el Titelre. Ott a Duna és a Tisza sarkában keresd meg a 115-ös magaslatot. Arra

építs egy forgyavát (erődöt). Ha a forgyavával készen vagy, hagyjál abban egy szakaszt az őrmesterrel és a század többi szakaszával vonulj be.

A szakasz a Dunán és a Tiszán tartson rendet. A többit már tudja az őrmester.

Na, Isten veled, Koszánics Brankó!"

Kezet fogott zászlósával és nyugodtan hazament.

Koszánics Brankó zászlós úr sorakozót fúvatott. A szölgálatban nem álló határőrök letették az ásót, kalapácsot, lehúzták magukról a civilgúnyát és beöltöztek egyenruhába. Felvették a szerelvényüket és puskát ragadva, Bazin főutcáján sorakoztak. Asszonyaik, gyermekeik sírva búcsúzkodtak tőlük, mert ki tudja, hova merre mennek, ki ellen viszik őket háborúba.

Mikor a század már együtt volt, Koszánics Brankó zászlós úr kardot rántott és harsány vezényszóval elindította maga után a századot.

A század pattogó kürtszóval elvonult.

Elmúlt egy hónap, két hónap, három hónap és a századról semmi hír. Még elmúlt három hónap és Pávelics Dusán százados úr kezdett kissé nyugtalanzkodni.

Kerek egy év múlva hangos kürtszó verte fel Bazin utcáinak nyugalmát. Koszánics Brankó bevonult a századdal.

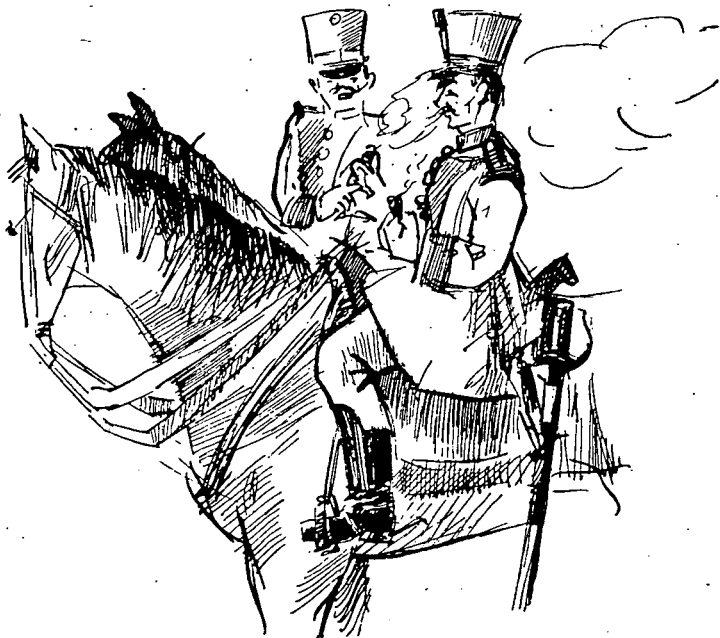
Pávelics Dusán százados úr kiment a főutára a századot fogadni. Amikor Koszánics Brankó zászlós a század bevonulását jelentette neki, türelmetlen kíváncsisággal kérdezte:

„Hol voltál ilyen sokáig, Koszánics Brankó fiam?”

„Herr Hauptmann ich melde gehorzámszt (százados úr, alázatosan jelentem) Titelre masíroztam. Ott kerestem a 115-ös magaslatot, de nem találtam meg. Hát építettem egy 115-ös magaslatot, rá egy forgyavát. A forgyavában hagytam az őrmestert egy szakasszal és most a századdal itt vagyok.”

A jó öreg grénzlereknek (határőröknek) volt még egy jellegzetes tulajdonságuk. Igen takarékosak voltak. Olyannyira, hogy az szinte már zsuroriságszámba ment.

Egyszer egy nagy gyakorlaton két grénzler kapitány lovagolt szótlanul egymás mellett. Órák múlva megszólalt az egyik:

„A te szivarod is bűdös, testvér!”

„Testvér, van-e szivarod?”

A másik egy félóra múlva válaszolja:

„Testvér, nincs szivarom.”

Egy óra múlva megkérdezi az, ki válaszolt:

„Testvér, nincs szivarod?”

A másik válaszolja:

„Testvér, nincs szivarom.”

Újból csendbe merülnek és baktatnak egymás mellett még egy teljes óra hosszát.

Egyszer csak mindketten elkezdenek a zsebükben kotorászni. És a nélkül, hogy egymásra néznének, anélkül, hogy egymásnak szólnának, mindketten szivarra gyujtanak.

Már a szivar végefelé tartottak, amikor megszólalt az egyik:

„A te szivarod бүdös, testvér!”

A másik egy félóra múlva visszavágott:

„A te szivarod is бүdös, testvér!”

12

Igen bizony, az első világháború előtti békeidőben volt türelem az emberekben. Ráérték mindenre. Így a magas hadügyminisztérium is ráért arra, hogy azzal a kérdéssel foglalkozzon, hogy vajjon nem lenne-e jó és célszerű a huszárokkal a csizmában kapca helyett zoknit (rövidszárú harisnyát) viseltetni?

Így a zokni több huszárezrednél került csapatkipróbálásra. A kecskeméti Vilmos-huszárok három svadronja is kapott fele-fele létszámra zoknit kipróbálásra.

Alig múlt el két hét, hogy a zoknikat kiadták, jött a könyörtelen szigora miatt rettegett brigadéros szemlélni.

Szigorúan szemlélt és persze megnézte a három zoknit kipróbáló svadront (századot) is.

Azoknál az első szigorú vizsga abból állott, hogy a svadron parancsnoka állítsa jobbra a kapcát hordó és állítsa balra a zoknit hordó huszárokat, mégpedig őket névszerint a sorból kiszólitva.

Az első századnál a vizsga nem sikerült, mert a kapcát viselőkként kiszólitott huszárok lábán zokni és a zoknit viselőkként kiszólitottakén kapca volt.

A brigadéros meg volt botránkozva, hogy a svadron parancsnoka még ezt se tudja! Hát akkor mit tudhat? Semmit.

Dúlt-fúlt és indult a második századhoz. Az ezredparancsnok kezdett reménykedni, mert ezúttal a legjobb svadronparancsnokára került a sor.

De a vizsga itt sem sikerült. Most L. M. kapitányon volt a sor. Az ezredparancsnoknak égnek meredt minden hajaszála. Mert L. M. kapitány úr ugyan kemény katona volt, huszárjait kemény marokkal fogta, de bezzeg nem törte magát a zokni-kapca csapatkipróbálás versenyében. Egyébként is mindenben a dolgok könnyebbik oldalát szerette megfogni.

Eléje vágta a brigadéros és nagyhangon rászól:

„Hát maga, kapitány úr, állítsa ki jobbra a kapcát és balra a zoknit viselő huszárokat.”

„Igenis, tábornok úr!” Harsogja vissza L. M. kapitány.

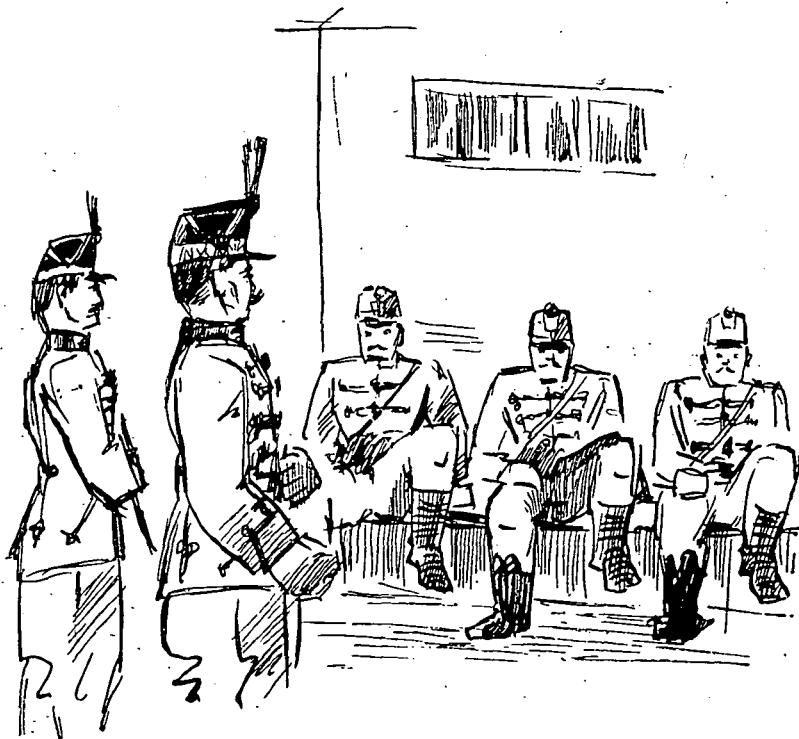
Röviden hátra-arcra perdíti gyönyörű, aranyzárga kancáját és kardjával a sorban álló huszárjai felé vág:

„A zoknit viselő Kiss János, Nagy Imre, Veres Péter, Magyar János, Tóth Mihály, Oláh János, Szegedi Márton, Márton Tamás, Tamás Balázs, Balázs Tamás, Szabó Péter, Szabó János, Kelemen Domokos, Domokos Kelemen, Fekete János, Fekete István, Héjjas Péter, Héjjas Pál, Zsiros Gábor, Gábor József, Török Ignác, Török Tivadar, Zsák Máté, Zsombolya József, Gödrös Elek, Elek György, György Elek, Cigány Kálmán, Kálmán József és Szekeres Péter balra a sorból kilovagolni.

A kapcát hordó többiek jobbra a sorból kilovagolni! Lóról! Csizmát lehúzni!” És csodák-csodája! Min-

denkinek, még a brigadérosnak is leesik az álla a csodálkozástól. .

A névszerint balra állított huszárnak kivétel nélkül zokni van a lábán és a jobbra állított többi huszárnak kivétel nélkül kapca van a lábán!

A brigadéros el volt ragadtatva.

A brigadéros el volt ragadtatva. Nyakra-főre dicsérte L. M. kapitányt és nagy megelégedettségében befejezte szemléjét.

Amikor a brigadéros már eltávozott a laktanyából és a laktanyaőrség trombitása a szemlést már lefújta, az ezredparancsnok élve a gyanúperrel, hogy L. M. kapi-

tány nagy sikere mögött valami turpisság rejtőzhetik, a körülötte még együttmaradt tisztjei előtt megkérdezte L. M. kapitányt:

„Mondd csak, kedves L. kapitányom, ezt a bűvészmutatványt hogyan csináltad?”

„Ezredes uram! — válaszolta L. M. kapitány, — nagyon egyszerűen: minden huszárommal az egyik lábára kapcát a másik lábára zoknit húzattam. És megparancsoltam nekik, hogy akit a kapcások közé állítok, az a kapcás, akit a zoknisok közé állítok, az a zoknis lábáról húzza le a csizmát.”

13

Ugyancsak Kecskeméten, de nem a Vilmos-huszároknál, hanem a Molináry-bakáknál történt a következő humoros eset.

S. K. hadnagy úrnak volt egy igen szigorú századparancsnoka.

Az volt a szokása, hogy a gyakorlótérre egyedül lovagolt a százada után. Annak zárt rendben kellett őt megvárnia. Amikor megérkezett, S. K. hadnagy úrnak fővetést kellett vezényelnie és jelentenie a század létszámát és mindazt, ami az előző napi bevonulástól az aznapi kivonulásig történt.

Azonban semmi sem elégítette ki a százados urat. Sohasem volt jó a fővetés, sohasem vezényelt jól a hadnagy úr, sohasem tetszett a hadnagy úr jelentése.

A századparancsnok dúlt-fúlt, szidta a századát, hosszasan leckéztette a hadnagyát.

Ez a jelenet napról-napra, hónapról-hónapra megisméltődött azzal a csekély változattal, hogy hossza félórától másfélóráig tartott.

Az egész század, de különösen S. K. hadnagy úr nagyon el volt keseredve.

S. K. hadnagy urat a mindig víg kedélyű P. L. zászlós bajtársa nagyon megsajnálta.

Az egyik kivonulás után biztató hangon mondta neki:

„Hadnagy úr, tessék csak figyelni, holnap utóljára fogja a százados úr magát leckéztetni!”

„Miért gondolod?” Kérdezte S. K. hadnagy.

„Azt nem mondhatom meg. Az titok.” Mondta huncutul hunyorogva a zászlós.

S. K. hadnagy úr nem törődött tovább a zászlós jóslatával, mert üres beszédnek vette.

De nem volt az üres beszéd!

P. L. zászlós úr a pucérével (tisztogató legényével), belső titkos tanácsosával, késő délután az istállóba lopakodott.

A zászlós úr az éppen szolgálatban volt lőört felváltotta a pucérével és elküldte a löszerraktár-őrséghez, hogy kérdezze meg Ambrus szakaszvezetőtől, hogy Lajosmizsére, vagy Orkényre illetékes-e?

Mikor aztán ketten maradtak az istállóban, a zászlós úr kifordította a százados úr lovát a fal felől. Kardot rántva eléje állt. Kardjával tisztelgett és belekezdett abba a jelentésbe, amit S. K. hadnagy úr a gyakorlóterén a százados úrnak leadni szokott.

Amikor elkezdte, hogy „Herr Hauptmann, ich melde gehorçamst”, akkor a pucérje a ló orrából kitépett egy szőrszállat.

Ezt addig-addig ismételték, míg a ló eleinte a szőrszál kirántására ágaskodott, majd már a karddal való tisztelgésre is a csillagok felé rúgkapálódzott.

A zászlós úr az eredménnyel nagyon meg volt elégedve.

Másnap reggel — mint rendesen — várta a század a százados urat. Az szokott időben lóháton megjelent. Mindenki, még S. K. hadnagy úr is fásultan nézett a már

megszokott, kellemetlen jelenet elé. De nem úgy P. L. zászlós úr és a pucerje.

Mindketten feszült figyelemmel és kárörömmel lesték, hogy mi fog történni? Vajjon annak a buta lónak van-e egy kis emlékezőtehetsége?

...akkor a pucerja a ló orrából kitépett egy szőrszálat.

És volt neki! Mert alig hogy S. K. hadnagy úr a kardjával tisztelgett és jelentésébe belefogott, ijedten ágaskodni kezdett. A százados úr a lovától soha nem várt ágaskodásra kibillent az ülésből és ha idejében meg nem markolja lóva sörényét, még le is esett volna róla.

A százados úr mélyen megbotránkozott eddig nyu-

godt és derék lovának neveletlen viselkedésén. Semmiképen sem értette, hogy mi az ördög bujhatott bele?

Arra kezdett gyanakodni, hogy a szeme megromlott és rossz szemével nagyon félhet a kard villogásától.

Ettől kezdve a százados úr csak lóról szálltan lépett S. K. hadnagy úr elé és már nem beszélt vele olyan nagyon „lőhátról“.

14

A következő humoros kis eset a miskolci 10. honvéd gyalogezrednél fordult elő.

Az ezredparancsnok P. M. ezredes úr igen szigorú katona volt. Félt, reszketett tőle mindenki. Jaj volt annak, kit valami rendellenességen ért. Irgalmatlanul bezárta.

Különös előszeretettel üldözte a városban ténfergő honvédeket. Sokszor maga indult el a délelőtti és délutáni foglalkozás ideje alatt ellenőrző körútra. Egyszer a délelőtti órákban összetalálkozott a nagypiacon egy szakaszvezetővel, aki egy éppen akkor vásárolt ropogós, friss cipót szorongatott a hóna alatt.

Leállította és szigorúan ráförmedt:

„Hát maga mit keres a városban?! Teringettét az ilyen ténfergő tisztnek! Bezáratom! Kövessen!“

P. M. ezredes úr a laktanya felé indult azzal a szándékkal, hogy a szakaszvezetőt átadja a laktanya-ügyeletes tisztnek és másnap a kihallgatásig bezáratja.

Jól sejtette ezt a szakaszvezető. Szomorúan követte az ezredes urát és közben azon törte a fejét, hogy hogyan menekülhetne a csávából?

Ahogy így baktat a ezredes úr után és a nagy szurkolástól és fejtöréstől forróra izzadt a feje, egyszerre csak látja, hogy egy mulyaképű, csákós, történytáskás honvéd jön velük szembe.

Nagyszerű ötlete támadt!

Kissé lemaradt az ezredes úrtól és amikor a csákós honvéd neki is tisztelgett, megszólította és rendelkezett:

„Alljon meg! Itt van, fogja az ezredes úr cipóját és vigye utána. Szivart kell vennem ebben a trafikban az ezredes úrnak.”

„Itt van, fogja az ezredes úr cipóját és vigye utána.”

A mulyaképű, csákós honvéd szó nélkül átvette a cipót és szolgálatkészen sietett vele az ezredes úr után.

Elképzeltük, hogy milyen nagyot nézett az ezredes úr a laktányába érve, mikor a szakaszvezető helyében a mulyaképű, csákós honvédet meglátta.

Azt mesélik, hogy nagy mérgében egy álló hétig

kereste a szakaszvezetőt. De hiába, mert az óvakodott előkerülni.

15

Úgy bizony a régi jó békevilágban volt jókedv és ha kellett, okos furfang is. A magyar emberben mindkettő a harctéren is megnyilvánult.

Nem volt olyan század, olyan üteg, amelyiknek ne lettek volna tréfacsinálói és ne lettek volna furfangos harcosai. Ezeket mindenütt nagyon szerették, mert többnyire ők mentették meg a századot, az üteget az elcsüggedéstől és a nagyobb bajtól. Hogy milyen eredeti, de bölcs és találó is a magyar katonahumor, azt az alábbi kis esetekkel hadd példázzam.

Az 1915-ös májusi offenzívában egy alkalommal ezredünket a hadtest egyik szárnyáról a másikra tolták át. Három nap és három éjjel meneteltünk szakadatlanul. Csak negyed-félórás pihenőket tartottunk. A harmadik napon már nagyon el voltunk fáradva. A menetoszlopban nem járta már a tréfa, már nem csendült fel emitt-amott a jóízű hahota. Mindenkinek lógott az orra, mindenkit már csak a becsület vonszolt előre.

Megint pihenőt rendeltek el. A legénység — mint máskor is — az úttól jobbra-balra pár lépésre kilépett, hogy természetes szükségét elvégezze.

Máskor ehhez hangosan vezényelték maguknak: „Schwarmlinie rechts!” (Rajvonal jobbra.) De bezzeg most nem volt kedvük az önmaguk feletti gunyolódásra. Szótlanul léptek ki és szótlanul, fáradtan kuporodtak le egymástól 2—3 lépésre.

Ott hosszú sorban kuporogva, az egyik agyonverhetetlen tréfacsináló hangosan megszólalt:

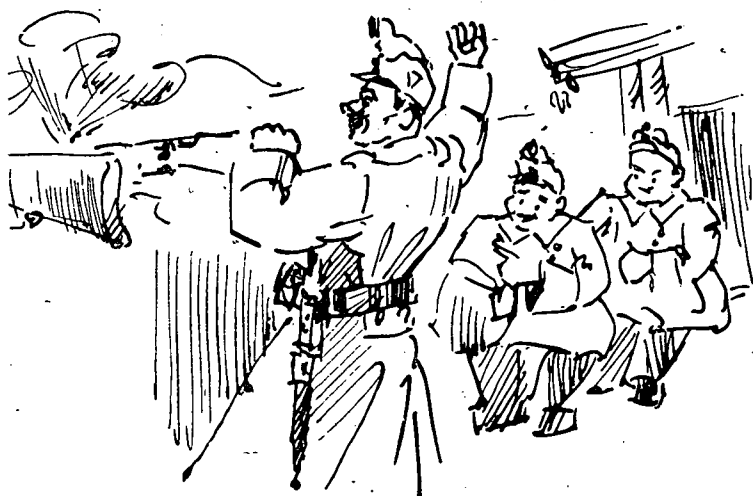
„Szegény idesanyám váltig mondta gyerek koromban: Pista fiam, messzire menj a háztól, ha a dolgodra méssz!

Hej! Szegény idesanyám, ládd milyen jó fiad vagyok, úgye, jó messzire mentem a háztól!"

Mindenki elnevette magát, hazagondolt és jobb kedvre derült.

16

Ugyancsak az 1915-ös májusi offenzívában történt, hogy a gorlicei áttörés tüzérségi előkészítésében több 30,5 cm-es mozsár üteg is résztvett.

„Nikoláj! Kapsz pakkot!”

Akkor már nagy híre volt az osztrák-magyar harmincséfeles lövegnek barátnál és ellenségnél egyaránt. Már világszerte ismerték mindent megsemmisítő hatását.

Ezredünk rohamálásaiban várta a támadás megindulását. Örült a hatalmas tüzérségi előkészítésnek, mert tudta, hogy az ellenséges állások ezúttal tényleg „megpuhulnak”.

A biztos győzelemnek előre örülve, különösen tetszett a bakagyereknek a harmincésfeles jellegzetes, nyekergő sívítása.

Amikor egyszer mind a három-négy harmincésfeles üteg sortüzet adott és a kilőtt lövedékek nyekeregve, visítva süvítettek el felettük, az egyik bakagyerek nagy örömeiben kidugta a fejét a fedezékből és kárörömmel üvöltötte a muszka állás felé:

„Nikolaj! (az orosz hadsereg főparancsnoka, Nikolaj nagyherceg) kapsz pakkot!” (csomagot).

17

1915-ben a májusi offenzívában sokat vérzett a híres vasbrigád, a 82-ik és a 62. gyalogezred. Mindkét ezrednek székely legénysége volt. Támadt is az fergeteges, székely virtussal.

Tudta ezt a hadvezetőség. De tudta a brigadéros is! Ez volt a baj! Mert bizony sokszor önként vállalkozott vasbrigádjával a legnehezebb támadó feladatok megoldására is. Már pedig az a csapat, amelyik sokat támadott, az sokat is vérzett.

Az offenzíva ellanyhulásával, végre szeptemberben a 82. gyalogezredet kivonták az első vonalból és tartalékba tették, valami összelőtt, piszkos faluba.

A legénység pihent, tisztálkodott, rendbeszedte a szerelvényét és mindenfelé szimatolt lábasjóság, gyümölcs és más nem kincstári ennivaló után.

Két öreg góbé is megindult a faluba kujtorogni.

Amint csendben egymás mellett baktatnak, egyszerre csak meglátják a brigadérosukat, kit nemrég ezredesből tábornokká léptettek el. A szép őszi napsütésben messzire virított nadrágjának piros tábornoki szegélye, amit a közös világban „lámpásznak” neveztek.

Az egyik góbé a brigadéros úr felé mutatva megkérdi:

„Tudja-e, komé, hogy ki az ott?”

„Hogyne tunnám — válaszolja a másik — a mi brigádékommendáns urunk!”

„Hát akkor azt mondja meg, komé, hogy mi az ottan a nadrágján?!”

„Hát mi vóna, a tábornoki lámpás! Most lett tábornok belőle.”

A másik csendesesen megcsóválja a fejét és nagy nyomatékkal feleli:

„Nem jól tudja komé! Nem lámpás, hanem székelvényér a!”

18

A tréfacsinálók közt sok volt a Hári János. Még hozzá olyan, ki csak azért lódított nagyokat és cifrázta lódításait, hogy hallgatói nagyokat nevensenek. Nem is tagadták sose, hogy lódítanak.

„Hejszen csak mese volt, amit mondtam! Az hiszi el, aki akarja. Én sem igen hiszem!” Szokták volt mondogatni.

Nekem is volt két ilyen Hári Jánosom. Mindig csak egymásnak mesélgettek. De csak akkor, ha mások is hallhatták.

Egyik-másik meséjükre még jól emlékszem. Elmondom őket.

Igy kezdte egyszer az egyik:

„Hallgass ide, komám! Elmondom, hogy hogyan volt az a vizlokai átkelés.

Mentünk harcolni; üldöztük a muszkát, mígnem a Vizloka partjára értünk. Ott megálltunk. A muszka is megállt a tulsó parton, a víztől vagy 500 lépésnyire.

Már álltunk vagy két napot, amikor a főhadnagy úr azt mondja nekem: Gefreiter (örvezető) Markos Mózsí, meg kék nézni, hogy át lehet-e gázolni a Viszlokán? Vállalkozol rá? Hogy bennem volt a bizalma, — mert tudod, jó patrujführer (járőrparancsnok) voltam mindéig, — vállaltam: Este aztán két földimmel nekivágtam a Viszlokának. Igaz, hogy nyakig ért a víz, de átgázoltunk. Még egy lövést se kaptunk. Másnap megkezdődött a támadás. Lőtt a mi tüzérségünk cefetül, csakhogy röviden! Gránátjai mind a Viszlóka meg a muszka állás közé estek.

Aztán elindultunk támadásra a Viszlokán keresztül. Svaromléniában (csatárláncban) gázoltuk át a folyót, egymás kezét fogva. Jó is vót a', mert bizony egyik-másik kis embert ellepte volna a víz. Így is sokan megfulladtak, mert lőtt a muszka bolondul. Csapkodta a golyó a fejünk körül a vizet, de volt kinek, a szerencsétlen fejére csapott. De átjutottunk! A tulsó parton meg rohamra iramodtunk. Sok emberünk elesett, de mégis elfoglaltuk a muszka állást. Örültünk, hogy végre kifujhattuk magunkat. De kár volt örülni, mert a muszka a szemben lévő erdőből ellentámadást kezdett. Erősen és pontosan lőtte a tüzérsége az alig elfoglalt állást és 8—10 soros svaromléniákban ömlött felénk a gyalogsága. Mi•amilyen gyorsan csak tudtunk löni, lőttünk. Csak töltöttünk és lőttünk. Töltöttünk, lőttünk! A végén már nem is töltöttünk, csak lőttünk!"

Nagyot nevettek a mese hallgatói, de kisvártatva megszólalt a másik Hári János:

„Jól adtad Mózsí! De ez semmi.

Hadd meséljem el, hogy hogy is volt az a Rokitnói-mocsaraknál!"

A nevetés elhalkult és mindenki várakozó érdeklődéssel tekintett Gerő Jeromcs gefrájter úrra. Az megköszönlte torkát és elkezdte mesélni:

„Tudod, Mózsi komé, akkor jelentőlovas voltam a II. zászlóaljnál. Emlékszel, az a zászlóalj még a galiciai határon az ezredtől balra elkanyarodott. Mentünk, mentünk a muszkák elé és közben sűröltük a Rokitnoi-mocsarakat. Én, még két jelentőlovassal, elől lovagoltam az elővédparancsnok úr stábjában (törzsében).

Amint naphosszat lovagolunk a rossz úton, egyszerre még az is megszakadt. Előttünk egy nagy vizes rét és annak csak a tulsó végén folytatódik az út.

Mi lovasemberek nem sokat gondolkodtunk, hanem rálovagoltunk a rétre. De bizony süppedni kezdtek a lo-

„...és az egész elővédet egy rántással kihúztuk a tocsogóból.”

vak. A vékonyukba vágtuk a sarkantyút-és nagyokat húztunk rájuk a nádpálcánkkal. Szegény párák nagy kínnal, fűva-horkantva átvergődtek a vizes réten.

A tulsó oldalon megálltunk és csak onnan néztünk hátra, hogy lássuk, mi történt a minket követő elővéddel. Hát... Uram Isten! Sehol az elővéd!

De amint erőlködve nézünk, nézdelődünk, meglátjuk, hogy az elővédét éppen nyeli elfelé a vizes rét. Már csak a sapkarózsák látszanak doppelrájban (kettős rendekben).

Kétségbeesve kiállt rám az elővédparancsnok úr:
Csinálj valamit, Jeromos, mert elvész a századom!
Messziről láttam egy muszkafalut.

Sarkantyúba kaptam a lovamat. Oda vágtattam. Leszedtem a toronyból vagy két harangkötelet és szereztem egy jókora husángot isafának. Visszavágtattam.

A két harangkötelet az egyik komámmal meglóbáltuk és a végüknél fogva behajítottuk az első doppelrájhoz (kettősrendhez). Eltrafáltuk.

Mindjárt megértették, hogy mit akarunk. Az első doppelráj ráfogta magát a kötelekre és a többi doppelráj ráfogta magát az elsőre.

A két kötelet rákötöttük az isafának hozott husángra, arra meg ráfogtuk a lovainkat. Megsarkantyúztuk, megbotoztuk szegényeket és az egész elővédet egy rántással kihúztuk a tocsogóból.

A hallgatóság harsány nevetéssel köszönte a mesét. De Gerő Mózsí bekiáltott a nevetésbe:-

„Jól adtad Jeromos! De e' semmi!

Hadd mesélem el, hogy én mint tisztiszolga hogyan jártam!”

Mindenki elhallgatott és leste Mózsí meséjét.

„Hát az úgy volt — kezdte — hogy még gefrájter korom előtt P. B. főhadnagy úr tisztiszolgája voltam. Jó ember volt. De a jóságánál is nagyobb volt a vitézsége. Támadáskor rohant előre mint a fergeteg! A százada utána. Nem volt, de nem is lesz olyan század, amelyik olyan gyorsan tudna támadni. Hogy milyen gyorsan? Azt csak abból fogod Mózsí megérteni, amit most elmesélek.

Egyszer amolyan se nem erős, se nem gyenge, egy sor drótakadályos muszka állást kellett megtámadnunk. Rohant elől P. B. főhadnagy úr, a százada meg utána. Píllanatok alatt elfoglaltuk a muszka állást. Az állásban

megtaláltuk a muszka századparancsnok dekkungját (fedezékét) és a főhadnagy úrral beletelepedtünk.

Mondja ám a főhadnagy úr:

„Mózi fiam, hozz valamit enni, mert megéheztem.”

Nálam nem volt semmi ennivaló. Hát kimentem a dekkungból a telefonistákhoz (távbeszélőkhöz). Tőlük

A főhadnagy úr csak dermedten néz rá, azt se tudja, hogy mit kezdjen vele?

kaptam egy falat száraz komiszkenyeret és egy kis darab piszkos, kenyérmorzsás szalonnát. Bevittem a főhadnagy úrnak a dekkungba.

Amint belépek, látom, hogy a főhadnagy úr előtt áll egy buta képű, ijedt muszka tisztiszolga. Reszket az

ijedtségtől és... egy, jóféle muszkaétellel megrakott, tálcát tart a kezében.

A főhadnagy úr csak dermedten néz rá, azt se tudja, hogy mit kezdjen vele?

Én elkezdtem faggatni az én kevés muszkatudományommal. Ijedt makogásából csak annyit értettem, hogy az ő gazdája is éhes volt és elküldte valami ennivalóért. De mire kiment a dekkungból, mire összeszedte az ételt és tálcán behozta a gazdájának, mi már elfoglaltuk az állást. Már betelepedtünk a gazdája helyére. Én meg el sem érkeztem a gazdámnak ennivalót hozni, mert a muszka kollegám megelőzött.

Nem spekuláltam sokat, hanem odaléptem a muszka kollegámhoz, elvettem a tálcát a kezéből, a főhadnagy úr elé tettem és szívesen kínáltam:

„Parancsoljon főhadnagy úr! Itt az ennivaló!”

De Gerő Mózsi nem replikázott. Hogyisne! Nem akarta ő minden jó meséjét egyszerre elsütöni. Más alkalomra tartogatta.

19

Hogy a két Hány János elhallgatott, hadd meséljek el én egy történetet, amit ők nálam biztos sokkal jobban tudtak volna elmondani:

A volt hírneves 82. székely gyalogezrednek abban a századában, amelyik felett vitéz Sz. J. főhadnagy úr parancsnokolt, vitézkedett a nem kevésbé híres Káliligány.

Vitézi tettein sokat mulattak az ezredben, de még a hadosztály többi ezredénél is.

Egyik hőstettét elmondom:

Az 1915. évi májusi offenzívában Sieniávnál, egy cseh ezred árulása folytán, csúnya, kellemetlen helyzetbe került a 82. gyalogezred. Jobbszárnyának bekerítésétől csak gyors visszavonulással tudott menekülni.

A visszavonulás után megállva, Sz. J. főhadnagy úr észrevette, hogy tisztiszolgája, a Káli-cigány az ő gyönyörű, bőrből készült tisztiszolgatáskáját visszavonuló nagy igyekezetében „elvesztette”.

A főhadnagy úr olyan méregbe gurult, hogy fejlesztés terhe mellett, megparancsolta neki, hogy menjen vissza a táskáért.

Káli félve, fogvacogva visszaindult.

„... amikor én a cikk-ben voltam, a cakk-ba löttek és amikor én a cakk-ban voltam, cikk-be löttek.”

Nemsokára orosz járőrök kezdtek mutatkozni. Emitt-amott beleütözköztek az utóvédeinkbe, vagy az újonnan elfoglalt védőállásunk harcelőorseibe. Az eddig csak itt-ott eldördülő lövések közben már emitt-amott élénk fegyverropogás hallatszott.

Egyszerre csak — mintha az égből pottyant volna — lihegve, fujtatva esett Káli a frissen ásott lövész-árokba, a készenlétbe álló legények közé.

Sz. J. főhadnagy úr hamarosan előkerült és nagy

örömmel fogadta a már elveszettnek hitt tisztiszolgáját. Pláne nagy lett az öröme, amikor meglátta a megkerült bőrtáskát.

„Mondd el, Káli, hogy ezt hogyan csináltad?” — vette oda a még mindig futtató Kálinak.

„Hát az úgy volt — ik méldi gehorzám — (alázatosan jelentem), hogy a táskát nagysokára megtaláltam. De addigra már nagyon közel jártam a muszkákhoz. Kezdték rám lőni, mint a bolondok.

De én megiramodtam, és cikk-cakkban futottam visszafelé. És a buta muszkák amikor én a cikk-ben voltam, a cakk-ba lőttek és amikor én a cakk-ban voltam, a cikk-be lőttek.”

Huncutul nevetett hozzá és habfehér fogai megvilantak a sötétben.

Bezzeg csodálkozhattak az előrelopakodó muszka járőrök, hogy az ellenség lövészárkából egetverő nevetés harsog bele a rejtelmes harctéri éjszakába.

20

Volt a Káli-cigánynak egy földije és barátja, a Kalányos Béni. Szintén zenész, akarom mondani, szintén cigány. De az eleinte bizony hitvány, gyáva cigány volt.

Minden ütközet előtt eltűnt. Az ütközet után előke-rült. Jómaga épen és vigyorogva, de a tartalékadagja mindig kárvallottan. Ugyanis a móré, hogy a szigorú fe-gyelem büvköréből kijutott, nekiesett a négy darab hús-konzervnek és a félkilónyi kétszersültnek. Falánk, fe-neketlen cigánygyomrának a négy konzerv és a félkiló kétszersült meg se kottyant.

Így minden ütközet úgy végződött Kalányos Béni részére, hogy a tartalékadag engedély nélküli elfogyasz-tásért huszonötöt kapott a szebbik felére és két órára kikötötték.

Századparancsnoka, F. A. főhadnagy úr nagyon elűnta Béni cigány garázdálkodását.

Ráíjesztett, hogy legközelebb — ha megint kivonja magát az ütközetből és a tartalékadagját megeszi — agyonlöveti.

De alig hogy ütközetre került a sor, Béni megint eltűnt. Utközet után megint előkerült, Szentelenül vigyorgva.

Faggatja a főhadnagy úr:

„Béni-cigány, hol voltál megint?”

„Herr Oberlajtnánt ik méldi gehorzám, egy súlyos sebesültet vittem hátra. A segélyhelyen megdícsértek értel!”

„Mutasd a konzerveket meg a cvibakot” (kétszer-sültet) kiált rá a főhadnagy úr.

Béni-cigány önérzetesen mosolyog és előkotorja a kenyérszákból a négy konzervet és a cvibakos zacskót.

A konzerveket a gyomra elé tartott két lapos tenyerébe helyezi, a fenekükkel kifordítva.

A főhadnagy úr megemeli az első konzervet.

Azt nézi, hogy meg van-e a súlya?

Az elsőnek megvan. De észreveszi, hogy Béni-cigány magabiztos vigyorgása bizonytalanná válik és füstös cigányképe mintha fakóra kezdene válni.

A főhadnagy úr visszateszi a már megemelt konzervet a cigány tenyerébe és megemeli a másodikat. Majd hirtelen megfordítja és a tetejét is megnézi.

Hát észreveszi, hogy a konzervdoboz ki van bontva. A hús hiányzik belőle. Sárral töltötte meg Béni és a körülvágott födelét a sárra simán visszahajlította. Persze mind a négy konzervdobozban sár volt, hogy súlyra egyezzenek az érintetlen konzervekkel.

F. A. főhadnagy úr rákiáltott a cigányra:

„Agyonlövetlek, Kalányos Béni! De még papot se kapsz!”

Szolgalatvezető, gúzsba kötni a gazembert!

Ha a kivégzési négyszög megalakult, elküldök érte. Addig itt marad, ebben az udvarban!"

F. A. főhadnagy úr kegyetlen tréfára készült.

Kivonult az éppen tartalékban volt századával a falu legelőjére. Ott kikeresett egy szép lapos helyet, a végén egy mély árokkal. Ott megalakította a kivégzési négyszöget. Négy mesterlövészt kijelölt és suttogva ki-

A kürtös szakadatlanul fújta a díszjelet.

oktatta őket, hogy ne lőjjenek majd Bénire, hanem csak közel a feje fölé.

Egy kéttagú járőrt és egy kürtöst visszaküldött Béni-cigányért. A kürtösnek megparancsolta, hogy a falu végétől kezdve, a vesztőhelyig a díszjelet fújva, kísérje Bényt.

A járőr és a kürtös visszamentek Béniért. Nemso-kára jöttek vele a vesztőhelyre. A kürtös szakadatlanul

fújta a díszjelet. Béni zöldre sápadtan, halálra rémült ábrázattal, lépkedett a föltűzött szuronyú járőr előtt.

Megérkeztek.

Béni-cigányt letérdepeltették és a szemét zseb-kendővel bekötötték.

F. A. főhadnagy úr hangos szóval kihirdette:

„Kalányos Béni infanterista (gyalogos) eddig minden ütközetből kivonta magát. Minden alkalomkor tartalékadagját engedély nélkül megette. És mert a legszigorúbb fenytések ellenére sem akar megjavulni, büntetésül és elrettentő példa gyanánt, az egész század szemeláttára, agyonlövetem!”

„A négy mesterlövész! Tölteni! Tölts!”

Majd amikor már azok puskájukat élesre töltötték, így folytatta:

„Cél a Kalányos Béni feje és a szíve tája! Cél — tűz!”

Elesen ropogva sült el a négy puska és Kalányos Béni mint egy élettelen tuskú elvágódott. A be nem avatottak azt hitték, hogy Bényt tényleg agyonlőtték, a beavatottak, — sőt maga F. A. főhadnagy úr is — azt hitték, hogy Béni szívszélhűdést kapott a nagy ijedtségtől.

De a feszült, dermedt csendet Béni jajveszékélése gyorsan feloldotta:

„Jáj! Istenem! Megháltám, jáj Istenem, megháltám!” — ordította keserves zokogással.

A kegyetlen tréfát most már mindenki észrevette. Még nevetni is tudtak rajta, amikor Béni szégyenkezve felkászálódott és minden tagját hitetlenkedve megtapogatta.

Igaz, a tréfa kegyetlen volt és Béni halálával is végződhetett volna, de használt, még hozzá gyökeresen.

Béni a legjobb katonája lett F. A. főhadnagy úrnak. Szakaszvezetőig vitte. Közben vitéz magatartásával a kis és nagy ezüst vitézségi érmet érdemelte ki magá-

nak. Becsülettel kitartott, míg nem egyszer az ütközetből jogosan „kivonhatta” magát, mert súlyosan megsebesült.

21

Ha már a füstöképű legényeknél tartunk, hadd mondjam el Szemerják Kleofás „lovagias ügyének” történetét.

Kleofás 1916. májusáig zavartalanul élt szép fiatal feleségével, a szépséges Sárával, valahol Csíksomlyó környékén. Jómódú szőnyegkereskedő volt. Havonként 1—2 hétre elindult szőnyeget árulni. Mikor a portékája elfogyott és jól megszédte magát pénzzel, hazament Sárához. Otthon két-három hétig tartózkodott, jó nagyokat evett, jó nagyokat ivott, egyszóval élte világát, míg megint elindult szőnyeget árulni.

Kleofás meglegedett ember volt. Büszke volt a mesterségére, büszke volt a jómódjára, de a legbüszkébb volt az ő szép fiatal, hűséges Sárájára. Hozzá való nagy szerelmét éppen a hűségébe vetett nagy bizalma tartotta soha ki nem alvó, meleg izzásban.

1916. májusában nagy baj szakadt Kleofásra. A pótsorozáson bevált katonának. Besorozták, nyolc hét alatt kiképezték és kivitték a frontra a 82. tábori ezredhez, egyenesen a Bruszilow-offenzívába.

Az orosz offenzívát baj nélkül túlélte.

Hej! De nagyon szeretett volna már hazamenni szabadságra. De csak hat hónapi frontszolgálat után járt az a hön óhajtott szabadság!

Sárával sűrűn váltogatták a tábori lapot, a mézes-mázos, szerelmetes levelet. Lám, Sára még ilyen távolságra is hűséges asszonnak bizonyult. Hiszen írt szorgalmasan és küldte kétheteként a finom hazai csomagot, tele pipadohánnyal, szalonnával, kölbással és pogácsával.

Ott volt a fényképe Kleofás szíve felett. Keservese-
ket sóhajtvá, de sokszor el-elnézegette. Hogy biztatta a
fényképről Sára tüzes, fekete szeme. Hogy sugárzott be-
lőle a kitartó hűség Kleofás szíve felé. Hogy feszült a
selyemruha Sára kívánatos, telt keblén és gyönyörűsége-
s természetén.

Ilyenkor elfogta a honvágy Kleofást és csak Sára
hűségébe vetett rendíthetetlen bizalma adott erőt neki a
szabadságvárásra.

Míg Kleofás a fronton vitézkedett, kezdett Erdély is
veszélyben forogni. A veszély elhárítására több népföl-
kelő dandárt alakítottak. Csikban is alakult egy ilyen
dandár. Ebből a dandárból akadt abba a faluba is egy
századra való, hol Sára hónapok óta hiába epekedett az
ő Kleofása után.

1916. nyarán vész hírek terjedtek. Mindenki azt sut-
togta, hogy Románia készül Erdélyt megtámadni. A sut-
togást komoly újsághírek is követték. Ezredünk legény-
sége kezdett nyugtalankodni. Tisztjeik útján mindgyak-
rabban és mindinkább követelődzve azt kérték, hogy
vigyék őket haza, Erdély megvédésére. Ha már az ezre-
dünk „székely”-ezred, legyen joga ahhoz, hogy szűkebb
hazáját, a Székelyföldet védelmezze.

Helyt adtak a kérésüknek. Az ezredet az orosz
frontról leváltották, hogy Erdélybe szállítsák.

Leváltására a Csikban megalakult népfölkelő dan-
dár egyik ezredét 1916. júliusában vasútra rakták és az
orosz frontra hozták.

Mi türelmetlenül vártuk a leváltást. Végre az egyik
este beérkeztek a népfelkelők védőállásainkba. Az a
népfelkelő század, amelyik Kleofás falujában volt, éppen
az én századomat váltotta fel.

A beérkezett népfelkelők elvegyültek századom le-
gényiségével a fedezékekben. Együtt várták a tábori
őrsök és az őrszemek felváltását. Megvárták, míg a pa-

rancsnokok egymásnak a szolgálatot és az otthagyni rendelt löszert átadják. Bizony, ez a leváltás és ez az átadás hosszú ideig tartott.

A hosszú várakozás közben a népfelkelők és a 82-esek beszélgettek. A népfelkelők Csíkról, a 82-esek a frontról meséltek.

Kleofás is megismerkedett egy népfelkelővel. Az elmondta neki, hogy Csíkmindszenten volt. Kleofás szíve megdobbant, hiszen Csíkmindszent az ő faluja. De nem mondta meg, hanem úgy tett, mintha csak egykedvűen hallgatná a népfelkelőt.

Azt, úgy látszik, Kleofás egykedvűsége bosszantotta, mert a szót szaporázva, elkezdett dicsekedni, hogy ilyen meg olyan jó dolguk volt Csíkmindszenten.

„Tudja, egyenkint voltunk beszállásolva a házakba. Az asszonyoknál, mert számottevő férfi nem igen volt otthon. Mind a fronton volt. Hej! de jó szívvel voltak hozzánk az asszonyok. Mi segítettünk nekik a munkában, ők meg segítettek nekünk elfelejteni, hogy otthon hagytuk az asszonyainkat! Hehehe!”

Kacagott huncútul a népfelkelő.

Kleofás szíve a torkába ugrott! De kínzó kíváncsiságát leküzdve, egykedvűen megjegyezte:

„Ugyi, kendnek is jutott olyan asszony, ki megvigasztalta?”

„Hogy jutott-e? Meghiszem azt! Még hozzá a legszebb a faluban!” — válaszolta és kihúzta magát nagy büszkén.

Kleofás csak úgy foghegyről megjegyezte:

„Az ilyen őszfejú, rőt harcsabajúsú vén embernek jutott volna a legszebb? Nem hiszem azt!”

„Nem-e? Hát akkor idenézzen!” — vágta vissza a népfelkelő és a zsebéből előkotorászott egy fényképet. Mérgesen odabökte Kleofás orra elé és dagadt mellel várta a hatást. Kleofás a fejéhez kapott. A guta kerül-

gette. Az orra elé tartott fényképről Sára tüzes fekete szeme villogott rá. Ugyanaz a fénykép volt, mit ő a szerelmes szíve felett hordott!

Kleofással nagyot fordult a világ! De uralkodott magán. Sőt már azt is tudta, hogy mitévő legyen.

„Szép, igazán szép asszony,” — jegyezte meg elismerően és a népfelkelő mellől eloldalgott. Egyenesen a szolgálatvezető őrmesterhez ment. Tudta, hogy a tábori őrs a felváltó őrssel együtt reggelig még állva marad, hogy a népfelkelők az éjtszaka a frontszolgálat minden csínját-bínját eltanulhassák. Azt is hallotta a fedezékben, hogy az ő embere a tábori őrshöz került beosztásba.

Mindezt tudva, ajánlkozott, hogy a tábori őrs bármelyik emberének a helyébe lép, ki türelmetlenségében hátrásietni szeretne.

A szolgálatvezetőnek kapóra jött Kleofás ajánlkozása. A tábori őrs egyik éppen gyengélkedő emberét felváltotta vele.

Kleofás most már azon mesterkedett, hogy a rőt, harcsabajszú népfelkelővel együtt kerüljön a drótakadályok közé őrszemfelállításra. Ezt is kiügyeskedte.

A nyakig érő gödörben együtt állt a népfelkelővel. Dehogyan vette észre a gyönyörű holdfényes nyári éjtszakát, a hold ezüsthéyesen mosolygó ábrázatát, a szikrázó csillagokat, a göncölszekeret, a fiastyúkot és a halványfényű tejutat. Engesztelhetetlen bosszúvágy égett az ő megcsalt szívében. Néha-néha oldalpislogva, titokban meg-megnézte a népfelkelőt. Szinte már lesajnálta Sárát, hogy az ő daliás keménykötésű Kleofása helyébe csak ilyen hitvány vénember jutott neki. De ez a bizonytalan, röpke gondolat csak még jobban feltüzelté. Annál hitványabb, annál becstelenebb az asszony, hogy ezzel a vénemberrel fogódzott!

Majd elszámol ő minkettőjünkkel!

Hirtelen elhatározással megtörte a csendet:

„Mutassa csak kend annak az asszonynak a fényképét” — szólt a népfelkelőnek.

Kleofás is a zsebébe nyult, elővette Sára fényképét és a másik mellé helyezve, mindkettőt a népfelkelő orra elé tartotta.

„Ez az asszony volt a maga szeretője, úgy-e!” — rázta az egyiket — „és ez az asszony az én feleségem!” — rázta a másikat.

„Nézze csak, hogy hasonlítanak egymáshoz!”

„Nézze csak, hogy hasonlítanak egymáshoz!” — kiabálta.

A népfelkelő mindkét fényképet a kezébe vette és az ezüstoffényes holdvilágban az orra elé tartva, nagy buzgalommal mustrálgatta. Egyszerre csak önkéntelenül elszólta magát:

„Hej az árgyélusát! A kend felesége lett vóna az én szeretőm?”

Kleofás csak erre várt! Agyára tódult a vér és nekiésvé az öregnek, éktelen dühvel ordította:

„Te vén gazember! Hogy verjen meg az Isten, de az én két kezemmel!”

Utötte, verte, rúgta a népfelkelőt, ahol csak érte. Még a gödör padkájára tett kukorica-kézigránátot is felkapta és azzal úgy fejbesújtotta, hogy félholtan rogyott össze.

Kleofás, mint aki dolgát jól végezte, kilopta magát a táboriőrsből, ki a védőállásból és a századja után ment.

Ezredünket — leváltás után — bevagonírozták és Brassóba szállították. Oda megérkezve, a legénységnek 1—2 napos szabadságot engedélyeztünk a közeli Székelyföldre.

Kleofás is sietett szabadságra menni.

Szívében engesztelhetetlen haraggal loholt haza. Otthon sem sokat teketóriázott. Előszedte Sárát és faggatni kezdte. De mert az nem vallott, sőt hízelgő kacérkodással le akarta szedni a lábáról, Kleofás elmondta, hogy hogyan és miképen találkozott a szeretőjével, a harcsabajuszú népfelkelővel. Az asszony persze még ezután is égre-földre tagadott. De nem törődött azzal Kleofás, hanem Sárát félholtra verte és elkergette.

Minderről csak hónapokkal később értesültem. A szolgálatvezetőm mondta el és a végén bölcsen hozzátette:

„Főhadnagy úr kérem, bizony súlyos lovagias ügye volt ez Szemerják Kleofásnak. Mint férfi szemet hunytam. Nem jelentettem, hogy a népfelkelőt félig agyonverte, hogy mint őrszem a felállítási helyét engedély nélkül elhagyta. Vártam, hogy a népfelkelő ezred majd csak feljeleníti Kleofást. De eddig nem jelentette fel s nem is igen fogja már feljeleníteni.

Alázatosan kérem főhadnagy urat, legyen elnézéssel és férfiúi együttérzéssel nyugodjék bele abba, hogy Kleofás lovagias elégtételt vett magának.”

Mit volt mit tennem, „férfiúi együttérzéssel” és hallgatólag tudomásul vettem, hogy Szemerják Kleofás ügye

a „lovagiasság szabályai” szerint — legalább is az ő részéről — tökéletes megoldást nyert.

22

A tréfacsinálókról, a Hári Jánosokról, meg a füstös-képű legényekről eleget meséltem. De ha jól tudom, a furfangosakat már emlegettem, de mesélni róluk, még nem meséltem semmit.

Hadd mondok el egyet-mást róluk!

A sok agyafúrt góbé közt a legfurfangosabb vitézem kétségtelenül a csíkiszékely Illés János szakaszvezető volt. Szép, szabályos barna arcú, fekete hajú, bajuszú, inkább magas, mint alacsony, sudár-izmos termetű ember volt. Olyan harmincas lehetett. Civilben falusi ácsmester, famunkás, földműves, kamászkorában vadőr, később lesipuskás, egyszóval székely ezermester.

Ha valahova megérkeztünk és nem akadtunk hajlékra, csak Illés Jánost hívtam. Csináljon a századnak fedezéket! Ha támadásban megálltunk és védelemre kellett berendezkednünk, megint csak Illés Jánost hívtam. Tervelje, vezesse a védőállás megépítését. Ha az ellenséget biztonsággal akartam felderíteni, ki mászt küldtem volna járőrbe, mint Illés János szakaszvezetőt. Ha jött a parancs, hogy foglyot kell ejteni, természetesen, hogy arra Illés János önként vállalkozott.

Az erdélyi határhegységben ugyancsak otthonosan érezte magát. Túláradt benne a vállalkozó kedv. Éjtszánkint az erdőrengetegben hol hátrafelé, hol meg elől a két front között csatangolt. Hajnalra a századhoz visszaérkezve, sohasem jött üres kézzel. Egy-két zsák krumplit, lábasjószágot, elejtett özet, vagy egy-két foglyulejtett ellenséges katonát hozott magával.

Hiába tiltottam neki az ilyen egyéni vállalkozásokat. Hiába büntettem értük. Illés Jánosnak estefelé fénye-

sebben kezdett csillogni a szeme, megszállta a nyugtalanság és ha jószándékkal küzdött is magával, nem volt maradása. Nem állhatta a nyugalmasabb napok tétlenségét. A harc, a vállalkozás, a nyugtalan vérétől hajtott jövés-menés, vagy legalább a fúrás-faragás, ácsolás és kopácsolás volt az ő eleme.

1916 késő őszen lendületes támadással foglaltuk el a Runcul Máre határhegyet. Onnan még előrébb is jutottunk. De közben a románokat orosz csapatok erősítették meg és azok dühödt ellentámadásai következtében visszaestünk a Runcul Mára. Azonban pár nap múlva onnan is levetett minket az ellenséges túlerő. De mert ez a határhegy az egész Ojtoz-szorost uralta, görcsösen ragaszkodtunk hozzá és a két gerincszerű nyúlványán konok kitartással megkapaszkodtunk. Az egyik nyúlványon az én századom volt védelemben alig 200—300 lépésre az ellenség kezébe került hegykúptól.

A századom elé egy tábori őrsöt állítottam fel, hogy az esetleges ellenséges támadást — ami hegynek legördülve, nagyon kellemetlen lett volna — idejében jelezhesse.

Az ellenségnek úgylátszik tényleg lehettek támadó szándékai, mert minden éjszaka járört küldött a tábori őrsöm felé. Az ellenséges járőr nap-mint-nap előrelopakodott a tábori őrsömtől 50—100 lépésnyire. Ott a szálfenyők közt meglapulva, pár lövést lőtt a tábori őrsömbre és aztán gyorsan visszahúzódott.

De mert mi is készültünk a Runcul Máre visszafoglalására, a felderítés érdekében azt a parancsot adták ki, hogy foglyokat ejtsünk.

Egyszerű azt megparancsolni, de nem olyan egyszerű végrehajtani! Pláne, amikor egy keskeny gerincen csimpaszkodunk és szinte nyakszirtmervedést kapunk a felfelé nézéstől. Amikor az ellenség fent van, mi meg lent, mélyen alatta.

Törtem a fejem, tanakodtam. Hol itt, hol ott szemre-
vételezve tervezgettem magamban a fogolyejtő, merész
vállalkozást. De hiába! Nem találtam semmiféle okos
megoldást.

Tanácsalanságomban mi egyebet tehettem, hivat-
tam Illés Jánost. Elmondtam neki, hogy milyen paran-
csot kaptam és hogy őt fogom a vállalkozással megbízni.
Tanakodjon rajta, hátha kitalál valami okosat.

Hosszasan elgondolkozott. Hirtelen felkapta a fejét
és mosolyogva, nagy önbizalommal jelentette:

„Herr Oberlájtnant, tessén csak rám bízni. Majd ha
mindennel készen leszek, jelenteni fogom.”

Jól ismertem és biztosra vettem, hogy valami ra-
vasz eszméje támadhatott. Kár lett volna őt megzavárni.
Tehát ráhagytam.

„Jól van Illés. Magára bízom. De délután ötig je-
lentkezzék nálam.”

Illés pontosan ötkor jelentkezett. Megkért, hogy
menjek ki vele a tábori őrshöz, ott mindent elmagya-
ráz nekem.

Kimentem vele. Ott elkezdte magyarázni:

„A muszka járőr odáig a szálfenyőig szokott elő-
rejönni. Ott a szálfenyők törzsére, körülbelül csípő-
magasságban, tíz darab kukoricagránátot (kb. 2 kg-os
igen nagy repeszhatású, a kukoricacsőre emlékeztető
kézigránát) drótoztam vagy tizenöt méternyi körben
úgy, hogy a gránátok befele vannak. Minden gránát
dörzsgyújtójára vékony drótot (távbeszélőhuzalt) erősít-
tettem és a drótszalakat bevezettem ide a tábori őrshöz.
Tessék nézni, itt vannak a drótok és mindegyiknek a
végén van egy pecek. Mindegyik peceket egy-egy em-
berem a kezébe veszi. Ha jön a muszka járőr és már
ránklövöldöz, akkor azt vezényelem, hogy most húzd
meg! Az embereim meghúzzák a peckeknél fogva a
drótokat. A kukoricagránátok egyszerre fognak rob-

banni. Robbanás után a muszkáknak rohanunk és egész biztos, hogy legalább egy-két sebesült muszkát elfogunk.”

E magyarázat után kíváncsian nézett rám és leste, hogy mit szólok hozzá.

„Jól van Illés. Ezt jól kispekulálta. De ha így nem ejt foglyot, még az éjtszaka az én parancsom szerint fog járőrbe menni.”

...két sebesültet és egy sebesületlen, halálrőjédt muszkát fogtunk.

Közben beesteledett. Kint maradtam a tábori őrsnél, mert látni akartam, hogy Illés barátom ravasz terve sikerül-e?

Hosszas várakozás után végre közelgő neszt, száraz gally roppanását, kövek meg-meggurulását hallottuk. Feszülten figyeltünk. A tábori őrs emberei erős markolással fogták a peckeket. Illés kimeresztett szeme szinte foszforeszkált a sötétben. Egyszerre csak mint az arculcsapás, három-négy lövés felénk csattant.

„Most húzd meg!” — vezényelte fojtott hangon Illés. •

A szálfenyőkön sísteregve villantak fel a kukoricagránátok gyujtói. Fényüknél megláttuk a nyolc-tíz emberből álló muszka járört. Pontosan a körben voltak. Majd hatalmas durrogó robbanás reszkettette meg a levegőt!

A robbanás után, mint egy ellenállhatatlan vezényszóra, rohanunk előre és...

két sebesült és egy sebesületlen, halálraijedt muszkát fogtunk.

A többi muszka anélkül, hogy ránlótt volna, rohanva elmenekült.

Így ejtettünk foglyot biztosan és saját veszteség nélkül, Illés János okos furfangjával.

23

A Runcul Máré visszafoglalására tervelgetett ellentámadásunk nemsokára végrehajtásra került. Hogy az kevés veszteséggel és egyáltalában sikerült, azt egy másik agyafúrt góbénak, Bartalis Gábor tizedesnek köszönhattük.

Az ellentámadáshoz tüzérségi előkészítés kellett volna. De ahogy már említettem, a hegykúp két gerincszerű, keskeny nyúlványán voltunk megkapaszkodva. Azon, amelyiken az én századom volt 200—300, de a másikon, amelyiken jóbarátom P. I. főhadnagy volt, csak 50—60 lépésre az ellenségtől. Az én századomnak egy könnyű üteg oldelozó támogatását még ki lehetett volna mesterkedni, de már P. I. főhadnagy századának semmiféle tüzérségi támogatást nem lehetett volna juttatni, mert tüzérségünk az ellenséggel együtt, azt is lőtte volna. De valamilyen tüztámogatást mindenképen kellett volna annak adni a támadáshoz.

Súlyosbította még a helyzetet, hogy P. I. főhadnagy századával szemben szibériai lövészek voltak, kik félelmetes pontossággal lőtték kupán azt a merész embert, aki a lövészárokból ki merte dugni a fejét.

Hogyan induljon meg a támadás? Hogyan támogassuk tüzzel P. I. főhadnagy századát? Ezen a kérdésen az ezredparancsnok és maga P. I. főhadnagy is napok óta tanakodott. Ezt a tanakodást egyszer Bartalis Gábor tizedes, géppuskás irányzó is meghallotta.

Odamerészkedett P. I. főhadnagy úr elé és elmondta, hogy ő meg tudná oldani a tüztámogatás fogas kérdését.

A főhadnagy úr nagyot nézett és csupa kíváncsiságból megkérdezte Bartalist, hogy hát hogyan gondolja azt megoldani?

Bartalis elkezdte magyarázni:

„Herr Oberlájtnant! Engedjenek engem hátra. Ott hátul kiválasztok pontosan olyan terepet, mint amilyen itt elől van. Arra pontosan olyan saját és ellenséges állást építek, mint amilyen itt elől van. Aztán kezdem gyakorolni azt a fogást, amelyikkel a géppuskámat nyújtott karral a mellvédre kivághatom és rögvést célzás nélkül, ledugott fejjel szórhatom a muszka állást olyan pontosan, hogy abból még az orrát se merje kidugni senki. Aztán én már bátran kidughatom a fejeimet, célzottan löhetek és a támadásunk vígan megindulhat.”

P. I. főhadnagy úr meglegedetten bólintott és azt mondta: „Ebben van valami okos dolog. Jöjjön velem a zászlóaljparancsnok úrhoz. Neki is el fogja mondani.”

Lementek a zászlóaljparancsnok úrhoz. Annak is tetstett Bartalis terve. Hát sietve vitte az ezredparancsnok úr elé.

Az alig, hogy meghallgatta Bartalist, máris elren-

delte, hogy az egész árkászszázad segítsen Bartalisknak terepet keresni, ellenséges és saját állást építeni.

Miután az állások elkészültek, Bartalis sapkákat rakott a „muská” állás mellvédjére és kezdte gyakorolni a géppuska nyújtott karral való „kivágását” és a „rögvest” való pontos szórását.

Nem akart az menni eleinte semmikép. De Bartalis konok kitartással gyakorolta, mert tudta jól, hogy nagy

...bizony „rögvest” porzott a „muská” állás mellvédje...

szégyenben maradna, ha az egész ezred előtt már ismert terve nem sikerülne. Két nap múlva jelentette az ezredes úrnak, hogy most már tudja a „fogást”, a támadás bátran megindulhat.

Az ezredes úr személyesen meggyőződött róla, hogy Bartalis jól megtanulta-e a „fogást”? Amikor aztán bemutatatta neki a tudományát, bizony „rögvest” porzott a „muská” állás mellvédje és majd minden sapka lyukat kapott Bartalis géppuskájától.

Másnap megindult a támadás. Bartalis a betanult fogást éppen olyan akkurátusan hajtotta végre, mintha még mindig hátul gyakorolná. „Rögvest” olyan pontosan

szórta a muszka állást, hogy P. I. főhadnagy százada roham közben alig kapott egypár lövést.

A Runcul Márét visszafoglaltuk!

Természetes, hogy a nagy sikert hozott támadás után pár nap múlva — ott csillogott az arany vitézségi érem Bartalis Gábor tizedes úr büszke mellén.

24

Visszatérek még egyszer Illés János szakaszvezetőre. Elvégre tartozom neki ennyivel. Ez az ismét róla szóló történet csak azt bizonyítja, hogy mennyi természetes esze volt; mennyire használható, ügyes ember. Azt kívánom a mi szeretett honvédségünknek, hogy minden századparancsnokának egy-két ilyen Illés János legyen.

Hogy a Runcul Márét visszafoglaltuk és onnan a támadásunk jól haladt előre, a hadosztályparancsnokságnak máris az a véleménye támadt, hogy az ellenség általános visszavonulásba kezdhetett. Hát úgy, ahogy a szabályzat előírja, máris intézkedett az ellenség üldözésére. „Tűzerős üldözőkülönítményeket” küldött előre.

Az én századomat is előreküldték és hogy tűzerős legyen, megerősítették két darab géppuskával.

A messze előre kitűzött menetvonalon elindultam. De alighogy elkezdtünk az erdős hegyoldalon leereszkedni, megláttunk egy csupasz lejtőkúpot, melyen egy erősen kiépített támpont volt. Tőlünk legfeljebb 500—600 lépésnyire lehetett.

Nem akartam ezt hátra jelenteni, mert még azt találták volna mondani, hogy megijedtünk attól a „kiz utóvédtől”.

Úgy határoztam, hogy megtámadom! Majd kiderül, hogy bírok-e vele? Ha nem, csak akkor jelentem.

Biztosítva és gondosan rejtőzködve, kb. 200—300 lépésre megközelítettük anélkül, hogy az ellenség észrevett volna bennünket. Egy horpadásba értünk. Ott a századot megállítottam és a géppuskákkal, egy pár álló járőrrel biztosítottam.

Illés szakaszvezetőt magamhoz rendeltem és a következő parancsot adtam neki:

„Illés, az előttünk lévő támpontot meg fogjuk támadni. Kiküldöm két ügyes emberrel harcjárőrbe.

„Ezt a két muszkát ott fogtuk.”

A támpontnak biztosan van szabad szárnya. Azt keresse meg. Ha megtalálta, jöjjön vissza és jelentse. Az ellenség magukat nehogy észrevegye, mert elárulják a századot.

A századdal megvárom. Induljon!”

Illés két csiki székellyel jobbra-előre eltűnt a fák között.

Alig vártunk 10—15 percet, máris feltűnt Illés jár-

őre, maga előtt két muszka foglyot hajtva. Illés hozzám-
érve jelentette:

„Herr Oberlájtnant, megvan a támpont rechte Flig-
lije (jobbszárnya). Ezt a két muszkát ott fogtuk el.
A többiek a támpontban — úgy mondja ez a két musz-
ka — alusznak.”

„Jól van Illés! Most azt mondja meg, hogy be tudná-e
vezetni az egész századot az ellenség jobboldalába úgy,
hogy az azt észre ne vegye?” — kérdeztem tőle.

Ahogy reméltem és biztosra vettem, századom pontosan az ellen-
séges támpont oldalába és hátába támadott...

„Bé —! Herr Oberlájtnant! Úgy bévezetem, hogy
csak linksum! (balra át!), svaromlén:a! (rajvonal!), an-
griff! (támadás!), fórvacet! (előré!) kell komandérozni
(vezényelni)” — válaszolta Illés.

„Akkor induljon előre!” — parancsoltam neki.

A századot libasorban utánavezettem. Illés kb. 10
perc múlva megállt. Én a 3. és 4. szakaszt jobbra előre-
vontam, hogy támadás közben kifelé lépcsőzött tartalék

lehesen. Majd tényleg „balra át!, rajvonall!, támadás!, előre!” vezényeltem.

Ahogy reméltem és biztosra vettem, századom pontosan az ellenséges támpont oldalába és hátába támadott, rövid 200—300 m távolságról. A támadás olyan meglepően érte a támpont védőrségét, hogy alig fejtett ki ellenállást és kb. 80 embere és 4 könnyű géppuskája a kezünkön maradt.

Alig, hogy elfoglaltuk a támpontot, a szomszéd magaslatról nagyerejű, dühödt oldaltámadás ért bennünket. Az elől — már parancsra — kitértünk, vagyis visszavonultunk.

Igy századom előrendelése mégis csak elérte hasznothajtó célját. Ugyanis felderítette az ellenség helyzetét. Dehogyan vonult az vissza. Sőt szívós védelemre megállott és erős tartalékokat vonultatott fel az éppen kezén lévő állásaiba.

A századom által elfoglalt támpont védőrsége tényleg aludt, mert előző nap és éjjel erőltetett menetben került hátulról a legelső vonalba.

Az elért szép sikert kinek köszönhetjük? Nagyrészt Illés János szakaszvezetőnek! Az ő természetes, józan, góbé eszének, minden helyzetben érvényrejutó higgadt, körültekintő bátorságának!

Ha élsz még Illés János barátom, akkor ezúton hadd szorítom meg még egyszer azt az ezermester, vitéz székely-magyar, fegyverre termett, kemény kezedet!

25

A legtöbb székely ember furfangos. Akár katona, akár civil.

Erdély kiürítése után hallottam a következő kis történetet.

Menekült a székelység. Udvarhelyszék menekültjei nagyrészt Székelyudvarhelyen vonultak keresztül.

Omlott a menekülő nép — ki szekéren, ki gyalog — Székelyudvarhely főutcáján nyugat felé. A rendőrség és a csendőrség tartott rendet, ügyelt a közbiztonságra.

A főutca közepén a Budapest-szálló előtt állt egy csendőrhadnagy. Számontartotta, hogy melyik falu menekül, melyik falu népének az átvonulásával kell még számolnia.

Éppen Mádéfalva menekültjei vonultak el előtte, mikor meglát egy öreg góbét, aki maga előtt egy csavargókülsejű embert hajt. Az öreg nagy bánatában, hogy otthonából menekülnie kell, ugyancsak szorgalmasan kortyolgatta a „fenyővizet” (fenyőpálinkát), mert hangosan gajdolt és erősen dülöngézett.

A csendőrhadnagy megállította. Az öreg az előtte haladó csavargó után kapott és rákiáltott:

„Allj meg! A foglyom vagy, már megmondtam!”

„Bácsi, mi baja van magának ezzel az emberrel?” — kérdezte tőle a csendőrhadnagy.

„Spion (kém) ez a gazember! Elfogtam, amikor a bokrok közt bujkált!” Mondta az öreg.

„Aztán hova kíséri?”

„Hova? Egyenesen Kolozsvárra a hadbírószákhoz!” Mondta méltatlankodva a góbé.

„De hiszen nincs is megkötözve!” Jegyezte meg a hadnagy.

„Nincs-e?” — fakadt ki az öreg. És azzal felkapta a csavargó látszólag, egymásba tett két kezét és a hadnagy elé tartva magyarázta:

„De meg van bilincselve! Én bilincseltem meg ezzel az egy szál erős dróttal. Ezt még maguk csendőrök is megtanulhatnák tőlem.”

A csendőrhadnagy jobban megnézte a csavargó eiéje tartott két kezét és elmosolyodott.

Ugyanis a vén, ravasz góbé a csavargó két hüvelykujját keresztbetéve, egy szál erős dróttal csontig-érően összefogta.

Tényleg tökéletes bilincs volt.

„De meg van bilincselve!”

A csendőrhadnagy rávette az öreget, hogy foglyát adja át neki, majd ő Kolozsvárra bekísérteti. Kár lenne veje menekülés közben tovább vésződnie.

Az öreg nagynehezen ráállt, de búcsúzóul kikötötte, hogy:

„Aztán Kolozsváron is mondja meg a hadnagy úr, hogy az a drótkilincs Koncz Máté találmánya!”

Az 1914—1918-as világháborúnak szomorú vége lett. Ránkszakadt a trianoni béke, ezer álkával.

Kirabolt, megcsonkított és lefegyverzett bennünket. Lassú, de biztos halálra akarta ítélni Magyarországot!

De a magyar élniakarás, a szebb jövőbe és az igazság eljövendő győzelmébe vetett hitünk csodát művelt! A romokon új életet kezdtünk!

Az új életkezddéssel belefogtunk a Honvédség megszervezésébe és felépítésébe is.

Az 1914—1918-as világháború magyar katonáinak fiai kerültek sor alá, kerültek tényleges katonai szolgálatra.

A fiúk méltóak voltak apáikhoz!

Éppen olyan jó katonák, éppen olyan bátor harcosok. De éppen olyan egészséges az életfelfogásuk, éppen olyan nyilt és élénk az észjárásuk, mint amilyen apáiké volt az „angyalbőrben” (egyenruhában).

Egészséges lelkükben mindig ott virított és mindörökké ott fog virítani a derűs jókedv és a kacagtató tréfakedv üde virága!

Az 1920-as években egy tiszántúli nagyvárosban szolgáltam. Egy géppuskásszázadnak voltam a paracsnoka. Abban sok jókedélyű legény volt. De köztük is a legjobb kedvűek a Bodnár-fiúk voltak. Bodnár Péter és Bodnár Pál tizedes urak. Péter volt az idősebb, Pál annál egy-két évvel fiatalabb.

A két Bodnár-fiú volt a két legjobb géppuskás-irányzóm, a két legjobb tisztesem. Egymás közt versengve, mindenkit lefőztek.

Volt egy földijük, a század fegyvermestere. Vénlegény létére nem tudott mit kezdeni magával, hát továbbbszolgálatot vállalt és minden álma az volt, hogy

altiszt legyen belőle. Igaz, egyelőre még csak a tizedes-ségnél tartott.

Ez a fegyvermester, a Németi Lajos tizedes úr volt az egyetlen ellenlábasa a Bodnár-fiúknak. Kicsit kapatos, bolondos, magát roppant okosnak tartó, gacsoslábú emberke.

Ahol csak tehetett, áskálódott ellenük. Persze csak úgy a maga módja szerint, kapatosan, balkezesen.

De a két Bodnár-fiú nem maradt adósa! Sőt ő volt állandóan a céltáblájuk. Sok rossz tréfát járattak vele az egész század multságára.

Két jól sikerült tréfájukra emlékszem még.

Őszi gyakorlaton voltunk egy nagy nyírségi faluban. Századom egy olyan nagy majorban kapott szárlást, hogy még szeszgyár is volt benne.

Az egyik pihenőnapon a legények már elkészültek a loápolással, a szerelvény és a felszerelés tisztogatásával és az udvar söprögetésénél tartottak, amikor megjelent köztük Németi Lajos fegyvermester úr.

Elkezdett erősködni, hogy fegyvervizsgát fog tartani, mert a fegyverek, a pisztolyok, puskák és géppuskák működőképességéért ő felelős.

Nem tetszett ez sehogysem a legénységnek! Fegyvervizsgát egy tizedes nem igen tarthat, ahhoz legalább a szolgálatvezető őrmester úr kell!

Morogni kezdtek.

De Bodnár Péter megszólalt:

„Csönd legyen, fiúk! A tizedes úrnak igaza van! Csak megkérjük, várja meg, míg felseperjük az udvart és a por elült. Kár lenne a már tiszta fegyvereket ebbe a porba kihozni.”

Németi Lajos, bár szörnyen csodálkozott magában, hogy az egyik Bodnár a pártjára kelt, de gyanútlanul elfogadta az okos indítványt és az egyik istállóajtó melletti padra szép türelmesen leült.

Bodnár Péter a többiekkel tempósan tovább söpörgetett. Kis idő múlva odakacsintott Pali öccsének és Németi Lajoshoz fordulva, ártatlan, buta képpel kérdezte:

„Te, Lajos bátyám, vajjon ez a gyárkémény milyen magas lehet?!”

„Hát lehet vagy húsz-huszonöt méter.” Mondta bölcsen Lajos.

„A mán szép,” — hökte ki Bodnár Pál.

„Aztán azt a magas kéményt hogyan tudja seperni a kéményseprő?” Kérdezte megint Péter.

„Nagyon egyszerűen, — válaszolt Lajos, — belülről a kéményben vasból lépcsőfokok vannak és azokon fölfelé haladva, seperi a kéményt a kéményseprő.”

„Nem lehet a?!” — vágta oda Pál.

„Már miért ne lehetne, ha én mondom! Látszik, hogy most látsz életedben először gyárkéményt.” — Mondta nekimelegedve Lajos.

„Lehet, lehet, — vette át a szót Péter, — de igen gyengék lehetnek azok a fokok, hiszen egy sor téglából építik az ilyen kéményt. Én biz-a nem mernék fölmenni rajtuk. Attól félnék, hogy letörnek alattam!”

„Dehogyan törnek, — válaszolta Lajos, — kibírnak azok akár egy elefántot is!”

„Hát te Lajos fel mernél menni rajtuk? Fel egészen a kémény tetejére? Ha nem is szakadnál le útközben, mert könnyű gyerek vagy, de a tetejéről csak leszédülnél. Aki nem szokott ilyen magasán mászkálni, biz-a könnyen leszédül.” Pizskálódott Péter.

De Németi Lajos még válaszolni se tudott, máris közbevágtott Bodnár Pál:

„Csak beszél Lajos! Nem mer felmászni a kémény tetejére! Mert leszakadna, vagy leszédülne!”

Más se kellett Lajosnak. Felugrott a padról és a Bodnár-fiúkhöz rontott, hangos szóval:

„Hogy én ne mernék?! Azt csak ti mondjátok! De fogadjunk két korsó sörben, hogy felmászok! Álljátok a fogadást?!”

Bodnár Péter kezét nyújtott feléje és azt mondta: „Álljuk! De mielőtt még beleütnél, megmondom, hogy csak akkor nyered meg a fogadást, ha a kémény tetején kidugod a fejed és azt az egész század látja!

Allod így?! Akkor csapj bele!”

Lajos keményen belecsapta a kezét Péter eléjenyújtott tenyerébe.

Lajos odament a gyárkémény aljához. Ott ki akarta nyitni a vasajtót. De az zárva volt. Elment a gyár gépészét megkeresni, hogy elkérje a kulcsot.

Alig, hogy kitette a lábát a majorból, Bodnár Péter beavatta a századot a készülő tréfába és pár embernek meghagyta, hogy az istállóban az ajtó közelében, készítsenek egy nagy csomó szalmát.

Németi Lajos nemsokára visszajött és már messziről mutatta az előkerített kulcsot. Gacsos lábait kapkodva, megint odasietett a gyárkéményhez. Vasajtóját kinyitotta és eltűnt benne.

A század félkörben a gyárkémény elé állt és kun-corogva leste, hogy mikor fogja Németi Lajos a fejét a kémény tetején kidugni.

Vagy öt-tíz perc múlva feketén, füstösen tényleg kidugta a fejét és diadalmasan lekiáltott:

„Fönt vagyok! Megnyertem a fogadást! A kintinban fizetitek a sört!”

Mikor a Bodnár-fiúk meglátták Lajos fejét, rögtön rohantak az istállóajtóhoz és a kézhez készített nagy szalmacsomót futva vitték a gyárkéményhez. Begyömöszölték az aljába és meggyújtották. Aztán sietve sorakoztatták a századot és közben az összes fegyverzetet, pisztolyt, puskát, géppuskát az udvarra kihordatták.

Már füstölt javában a gyárkémény és Németi Lajos a tetején prüszkölt, káromkodott, mikor Bodnár Pál har-
sányan vezényelte és jelentette:

„Század! Fel a kéményre, jobbra nézz!”

„Fegyvermester úr, alázatosan jelentem, a század
fegyvervizsgára együtt áll!”

Utóregzések: Bodnár Péter tizennégy, Bodnár Pál

„Század! Fel a kéményre, jobbra nézz!”

hét és Németi Lajos három napi szállásfogságot kapott. A századnál minden hónap első szombatján Németi Lajos tizedes úr alapos fegyvervizsgát tarthatott, igaz, hogy csak a napos tiszt jelenlétében és felelőssége mellett.

27

A következő évben megint a Nyírségbe mentünk őszi gyakorlatra. De ezúttal csak egy-egészen kicsi faluban kerültünk elszállásolásra.

Nemsokára kiderült, hogy túlsok a legény és túlkevés a leány.

Érdekes, hogy erre legelsőnek Németi Lajos fegyvermester úr jött rá és ő fájlalta azt a legjobban.

A két Bodnár-fiú törte a fejét, hogy Lajosnak ezt a gyengéjét kihasználva, hogy lehetne vele megint tréfát űzni.

A honvédfiúk, a lányok híján, esténként csak egymásközt szórakoztak. A házak előtt, az udvarokban összeültek. Együtt nótáztak, vagy mesét mondtak, mesét hallgattak.

Arra a kevés leányra, aki a faluban volt, az öregek, meg a falubeli legények annyira vigyáztak, hogy este még a ház küszöbét sem merték átlépni. Nagy mérge volt ez a honvédfiúknak, de a legnagyobb Németi Lajosnak. Pedig a szomszédságában lakott egy jóképű barna lány. Szép kerek arca volt, ragyogó fekete szeme, büszke, ringó járása. Nagyon tetszett Lajosnak! Gyönyörködve nézegette és hacsak módját ejthette, váltott vele egy-két szót. Még arra is képes volt, hogy az utcáról beszéljön neki az udvarra, mikor az ól, az istálló, vagy a fészertáján foglalatoskodott. A leány Lajos próbálkozásait közömbösen fógadta, mindig visszaköszönt, vagy röviden válaszolt neki és... igyekezett gyorsan bemenni a házba.

De Lajosnak ez is elég volt arra, hogy azzal áltassa magát, hogy megtetszett a leánynak.

Próbálkozásai persze hogy nem maradhattak titokban. Hamar tudomást vett róluk a század és leghamarabb a Bodnár-fiúk.

Már készen is voltak Lajos megréfálására. pláne, amikor felfedezték, hogy Bodnár Palinak is barna, kerek az arca és ragyogó, fekete a szeme.

Az egyik este a század megint összeült. „Véletlenül” annak a háznak az udvarában, ahol Lajos volt elszállásolva. Az udvar nagy diófája alatt volt egy pad. Azon ült Lajos egy-két szakaszvezetővel. A többiek eléjük telepedtek a földre. Az egész század ott volt, csak éppen a két Bodnár-fiú hiányzott. De azt csak Lajos nem vette észre, mert mint félig-meddig házigazdával, mindenki nagyon szépen, nagyon udvariasan bánt. Sőt még arra is felkérték, hogy ő rendelje a nótákat, kedve és gusztusa szerint.

Lajos éppen a „Krasznahorka büszke vára...” szép nótát rendelte és már köszörülték a torkukat a legények, amikor Bodnár Péter, oldalán egy ringójárású leánnyal, megjelent a kapuban.

„Nézd a! Bodnár Péter vendéget hoz!” Jegyezte meg hangosan valaki. Mindenki arra fordult. Lajos is. De az irigység rászaladt a májára, hogy lám az egyik Bodnár még itt is tudott leányt fogni magának, még hozzá azt, akire ő már szemet vetett. Kelletlenül várta, hogy mi lesz?

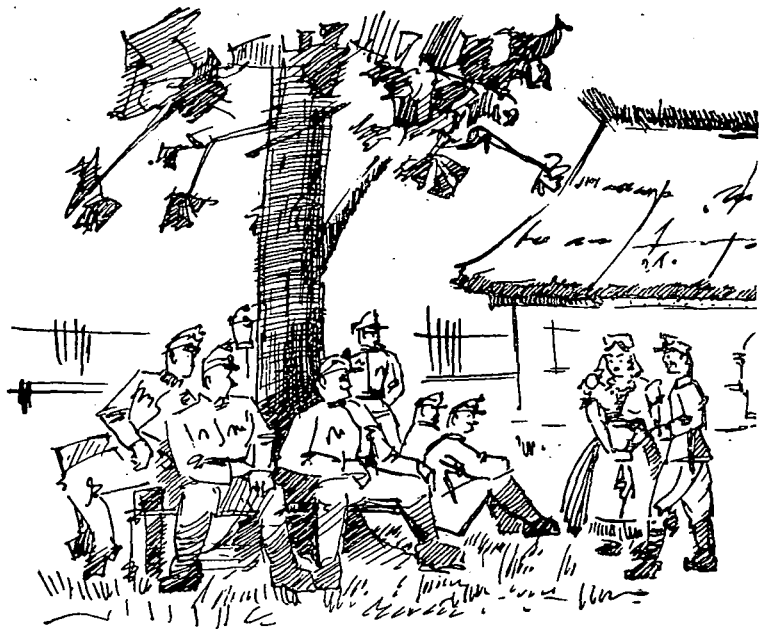
Bodnár Péter fesztelenül közeledett a csoport felé, de a leányzó lesütött szemmel, restelkedve lépegetett mellette. A csoport elé érve, Péter megszólalt:

„Fiúk! Elhoztam a szomszédból ezt a szép barna leányt. Engedjétek meg, hogy a nótázást meghallgassa.”

Az egyik szakaszvezető felugrott Lajos mellől és szívesen kínálta helyét:

„Üljön ide, kis szomszéd. Ide a padra, Németi Lajos tizedes úr mellé. De vigyázzon magára, mert huncut ember!”

A leányzó húzódva és szégyenkezve Lajos mellé ült.

„Fiúk! Elhoztam a szomszédból ezt a szép barna leányt.”

A legények belefogtak a nótába. De még be se fejezték a „Krasznahorka büszke vára”... szép nótát, Lajos közben már a leány közelébe húzódott. Először a könyökével érintette a leány karját, majd a térdét is odatette a leány térdéhez. És csodálatos, a leány tűrte! Lajos boldog volt és merész remények támadtak szívében.

Egy darabig még ment a nótázás és Lajos buzgón udvarolt a könyökével, térdével, sőt nagy merészen már a leány kezét is szorongatta. A leány ezt is szótlanul tűrte és vágyakozóan sóhajtozott.

A nótázásnak végén búcsúzkodtak a legények és Lajos csakhamar azon vette észre magát, hogy egyedül van a leányzóval.

„Hát itt maradt velem a padon, kedves? Nem fél attól, hogy majd megszólják?” — Kérdezte a leánytól; de csak a tisztesség kedvéért.

Az szemlesülve, selypesen felelte:

„Ügye, nem jól tettem. De úgy tetszik nekem a tizedes úr...”

„Igazán?!“ Orvendezett Lajos. Majd hirtelen merész elhatározással indítványozta: „Nem jó helyen vagyunk itt; mert leselkedhetnek ránk. Meg maguktól valaki átjöhetne és meglátná magát velem. Be kéne menni a szobámba. Ügye, bejön?”

„Bemennék, de ott sötét van és félek magától, tizedes úr. De ha előremenne és lámpát gyujtana, akkor maga után lopakodnék.” Mondta biztatóan a leány.

Lajos ugrott. Bement a házba és boldog izgalmában remegő kézzel gyujtott lámpát. Aztán az ágy szélére ült és epekedve leste a leány érkezését. Nem váratott az sokat magára. Szemlesütve, de derekát kacéran riszálva lépett a szobába.

Lajos felugrott és gyengéd erőszakkal az ágyhoz húzkodta. Az ágy szélére szorosán maga mellé ültette.

„Eszem a lelked kis galambom! De boldoggá teszel,” — szép szavakkal kezdte az ostromot.

„Hadd csókolom meg a piros szádat,” — mondta felhevülten és elkapta a leány állát, szájon akarta csókolni.

De az addig kezes leány megvadult. Védekezett ére-

lyesen. Akkora ereje volt, mint egy húsz-negyven kilós géppuskával dobálózdó irányzónak.

De Lajos nem tágitott. Dulakodni kezdett vele. És a nagy dulakodásban egyszerre csak lerántotta a szorosán hátrakötött fejkendőjét.

Döbbenet vette észre, hogy a piros rékli felett Bodnár Pali pimasz képe röhög reá.

„Hú, a gazember Bodnárját! Agyonverlek!” — dühös ordítással felkapott egy széket és feléje vágta.

Döbbenet vette észre, hogy a piros rékli alatt Bodnár Pali pimasz képe röhög rá.

A szék előtt Bodnár Pali földreguggolt. A szék alig puffant a szemközt lévő falon, már tódult az egész század Lajos szobájába, kirobbant, éktelen röhögéssel.

Már eddig is az ablakon leselkedve, majd megpukkadtak a visszafojtott nevetéstől.

* * *

Utóregzek: Németi Lajos tizedes kérte az áthelyezését egy másik helyőrségben lévő századhoz. Megkapta.

28

A két világháború közötti békekorszakot nem akarom úgy lezárni, hogy a katonatréfák elmaradhatatlan hősről, a tisztiszolgáról, ahogy mostanában hívják, a „csicskásról” ne mondjak el egyet-mást.

A hadnagy úr új „csicskást” keresett magának.

„Nem baj, ha egy kicsit ügyetlen, csak becsületes és ragaszkodó legyen. Az se baj, ha nem lángész...” — hagyta meg a szolgálatvezető őrmesternek.

Az őrmester úr hosszas válogatás és tanakodás után Nemecskó János honvédet állította a hadnagy úr elé. A hadnagy úr ráismert benne arra az ujoncára, ki ugyan nem volt valami fürge, ügyes ember a gyakorlótéren, de kezét-lábát törte a nagy igyekezettől. Már-már el akarta zavarni maga elől, de Nemecskó János nagy barna szemének tekintete olyan kétségbeesett könnyörgő bizakodással csimpszakodott a szemébe, hogy elmosolyodva rábólintott:

„Na, nem bánom. Te leszel a csicskásom.”

Attól kezdve Nemecskó Jancsi szabadon járt-kelt, ki a hadnagy úr lakására, be a laktanyába.

„Mék a hánnagy úrhó” — az volt a menlevelet adó varázsigeje.

A baj akkor kezdődött, mikor a hadnagy úr elküldte a kantineba azzal a paranccsal, hogy hozzon neki két tojást pohárban s hozzá egy kis kenyeret. Jancsi alig, hogy elindult, máris visszaérkezett. Az egyik kezében söröskorsót tartott a hadnagy úr elé, két nyers tojással, a másikban egy jókora cipót.

„Hát ez mi?!” — kérdezi mérgesen a hadnagy úr.

„Alázatosan jelentem, két tojás pohárban, meg egy kis kényérkel! A tojást meg ákártá főzni a kántinos, de nem hágytám ám!” — jelentette büszkén Jancsi.

* * *

A hadnagy úr fogpasztája rohamosan fogyott. Hiába faggatta, szidta Jancsit, ha hetenként kétszer is kért pénzt fogpasztára.

Egyszer egy reggel a hadnagy úr fekve maradt az ágyában és félszeggel leste, hogy Jancsi mit művel. Hát látja, hogy fogpasztát nyom a fogkefére. Majd rosszalólag megcsóválja a fejét és erélyes lendülettel lerepíti a fogkefére nyomott pasztát a vizesvödörbe. Kincs vigyázkodással megint pasztát nyom a fogkefére, megint rosszalólag rázza a fejét és megint az előbbi erélyes lendülettel lerepíti a vizesvödörbe.

„Mit csinálsz te szerencsétlen, mit pazarolod a fogpasztát!” — ripakodik rá a hadnagy úr.

„Hánnagy úr alázatosan jelentek, ném akár igenesre sikerülni.”

* * *

„Vidd a szabóhoz a köpenyemet, varrjon bele monogrammot” — parancsolja egyszer Jancsinak.

De látva Jancsi csodálkozó, értelmetlen tekintetét, hosszasán elmagyarázza neki, hogy a monogramm a nevének a két kezdőbetűje.

A „csicskások” gyöngye elindult a szabóhoz s ahogy a hadnagy úr parancsolta, egy óra múlva — a nagy igyekezettől sietve és lihegve — megérkezik a köpenyvel. Gyönyörű, cifra H. U. van behémezve.

„Mi ez Jancsi, miféle betűk ezek?!” — kérdi a hadnagy úr megdöbbenve.

„A hánnagy úr monogramja.”

„Az enyém; te mafla?”

„Hánnagy úr paráncsoltá, hogy a monogramjára van kettő kezdőbetű, az van tied kettő kezdőbetű: Hánnagy Úr!”

* * *

A hadnagy úr hosszabb szabadságon volt. Érkezése kirendelte maga elé Jancsit a vasútállomásra. Ott volt pontosan és vigyorgó tisztelettel jelentkezett.

„Mi újság Jancsi? — kérdezte a hadnagy úr útközben hazafelé.

„Nincs semmi újság.

„Mégis, mi van a századdal?”

„Nincs ázzál semmi.”

Egy idő múlva megszólal Jancsi:

„Kimenőre nem járunk.”

„Miért, mi történt?”

„Szemle volt és az ézredés úr bezártá a századot, olyan jól sikerült.”

„Ez neked nem újság? Persze mindjárt baj van, ha nem vagyok a századnál” — mondja önérzetesen a hadnagy úr.

„Ezután mindig báj lesz a századnál.”

„Miért?” — kérdi most már a hadnagy úr ingerülten és fenyegetően.

„Mert a hánnagy úrát míg szabadságon volt, áthelyezték Büdfalvára a hármadik zászlóaljhoz.”

* * *

A hadnagy úr tényleg elkerült a harmadik zászlóaljhoz és Nemeckó Jancsit nem vihette magával, Jancsi megint a bajtársai közé került, a félrajzoslopba.

Ott sem tagadta meg magát. Együgyűségében ott is szókimondó maradt, a maga vesztére.

Nemsokára kifogta a nagy bajt. Szemle volt s a tábornok úr éppen őt szólította meg, pedig szegény feje

úgy „fedezett” egy fa mögött, hogy még a szemét is behúnyta.

„Miért fekszik ennél a fánál? Miért nem feküdt a másik fa mögé?!” — kiált rá mérgesen a tábornok úr.

Jancsinak szinte elállt a szívverése. Nem mert egy szót sem szólani. Ijedten pislogott a tábornok úrra és azt számolgatta magában, hogy vajjon hány napi laktanyafogsággal fogja a tábornok úr „kitüntető megszólítását” megfizetni?

„Hát mondja fiam csak bátran, ne féljen, nem bánom. Mondja csak, hadd hallom, hogy mit gondolt, amikor ide feküdt?”

„Igenis, tábornok úr! Mikor megláttam, hogy itt kettő fá van, mindjárt azt gondoltam, ná Nemeckó Jancsi ebből nágy báj lesz!”

29

Az orosz fronton most küzdő honvédeink is tudnak jókedvűek lenne. Értik és megértik a tréfát. Csak két olyan adoma jut eszembe, ami nekem is tetszett. Egy-másután elmondom őket.

Ki ne hallott volna a Sztalin orgonáról? Téves lenne azt hinni, hogy az valami különleges tűzfegyver, vagy harceszköz. Semmi egyéb, mint nagyszámú aknavető összefogott tűzhatása. Ugyanis az oroszok egy villamos gyujtószerkezettel hetvenkét aknavetőt tudnak egyszerre elsütni és az így kilőtt aknavetőgránátok röptükben félelmetes orgonaszerű bűgást hallatnak. Bűgásuk ugyan félelmetes, de hatásuk — mert pontatlan célzással és nagy területre szétszórtan csapódnak be — elég gyenge.

A Bűg mentén történt, hogy egyik zászlóaljunk áliaiba a „bolsik” egy ködös hajnalon sikeresen betörték. De a mi derék honvédeink nem vésztették el sem a

fejüket, sem a szívüket. Elreteszelték az ellenséges betörést és a zászlóaljtartalék lendületes ellentámadással visszavetette a betört ellenséget. Hogy a visszavetett „bolsik” honvédeink üldöző és gyilkos tüzéből könnyebben tudjanak kimenekülni, aknavetőik hatalmas Sztalin-organálásba kezdtek.

A visszafoglalt saját állásokban magát fedező egyik szakasz rettenhetetlen bátorságú, tréfacsináló szakaszvezetője felegyenesedett és harsány hangon kiáltotta a menekülő „bolsik” után:

„Most már orgonálhattok, csak mi hegedültünk el titeket!”

30

Honvédeink az orosz földön mélyen előnyomulva, ottjártuknak és jószándékuknak tanújeléül emléktáblákat állíthatnak.

Az ilyen emléktáblán rajta van a mi gyönyörűség magyar címerünk, a Szent-koronával, a hármashalommal, az apostoli kettőskeresztrel és a Duna, Tisza, Dráva, Száva ezüst csíkjaival.

Honvédeink az egyik orosz nagyközségben is emléktáblát állítottak hivatalos ünnepély keretében. Délután, amikor már a hivatalos ünnepélyen túl volt mindenki, az orosz parasztok egyenkint és kisebb csoportokban még egyszer és alaposan megnézték az emléktáblát és egymásközt tanakodva, igyekeztek annak a mibenlétét és a jelentőségét kitalálni. Azt ugyan a hivatalos ünnepélyen már elmagyarázta nekik a pópájuk, de olyan ékesszólóan és bőbeszédűen, hogy abból semmit sem értettek.

Amint ott nagyban tanakodnak, arra jön két magyar honvéd. Az orosz parasztok közül az egyik öregember félénken odaszól nekik, az emléktáblára mutatva:

„Pán vengerskj honvédi! Csojetó?”

(Magyar honvéd urak, mi ez itt?)

A két honvéd odament hozzájuk. Kézze-lábbal kezdték magyarázni, hogy az a magyar címer, a Szentkorona, a hármashalom és a többi és a többi. De minél jobban magyarázták, annál butább képet vágtek hozzá az orosz parasztok.

Mutatta az ezüst csíkokat...

Az egyik honvéd észbekapott.

„Pocskáj, pocskáj” — (várjál, várjál) mondta és elsietett.

Pár perc múlva visszajött egy friss katonacipóval a hóna alatt. Az emléktáblához lépett és az oroszokra rászólt: „Vigysis!” (nézd!)

Aztán a cipót a lapos aljával a címer hármashalmának mindegyikére egymásután ráillesztette. Majd a

rohamkését eiővette, rámutatott az apostoli keresztre, aztán két keresztet vetett a cipóra és felszeletelte. Négy nagy karajt szelt, minden szelés előtt rámutatva a címer Duna, Tisza, Dráva, Száva csikjára. A leszelt karajokat a hozzá legközelebb álló négy orosznak kiosztotta.

Mutatta az ezüst csíkokat, szelte a kenyeret és négy-négy szeletenként kiosztotta addig, amíg a cipó elfogyott.

„Dá, dá” — bólogattak az oroszok, most már értik. Örömben kiáltozni kezdtek:

„Hárásó kleba vengerszki! Nech pozsivájó vengerszki honvédi!”

(Jó magyar kenyér! Éljenek a magyar honvédek!)

* * *